

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 70

2020

მთ. რედაქტორი

ოთარ კიკილაშვილი

ტექნიკურ მეცნიერებათა
დოქტორი, საქართველოს
მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა
საერთაშორისო აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-877-9 (70 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამღვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაქტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცენიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბრუნდა დასაბეჭდავ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგიური, აბრეშევი, პრეზიდისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველობისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კონსიუმი კოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, დემეტრი არ მიუყვანს რომ ვეზა-დარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონას, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კონსიუმი „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტვინიანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათოქმეული წავიკითხე, ჩემი ძველი ახრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ვბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათოქმეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდაული ისტორია, რაც კოემერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუპეითბია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

კონსიუმი კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გველუქავი მისწოლია... მათ იცინან იმ ოქმება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცოვად შხხვდი ყოველ ძეხას, ყოველ აბეხას.“

ა. პუშკინი

გთავაზობთ, ამონარიდებს ვაჟა ეგრისელის შე-
მოქმედებისადმი მიძღვნილი ათასამდე ქართველ და
უცხოელ მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღ-
ვაწეთა წიგნებიდან, სტატიებიდან, წერილებიდან:

ვაჟა პირველი – ფშაველა, ვაჟა მეორე – ეგრისე-
ლი, ვაჟა მესამე – ყუბუსიძე, ვაჟა მეოთხე – ჩორდელი,
ვაჟა მეხუთე – ხორნაული”... „რია-რია“. 1993

სერგო წურწუშია – გენერალ-ლეიტენანტი, აკადე-
მიკოსი: „... ვაჟა ეგრისელი პლანეტის პოეტია და ამი-
ტომ მსოფლიო ასტრონომთა ასოციაციის 2007 წლის
15 მაისის გადაწყვეტილებით, როგორც ასტროლატრი
პოეტის, ვაჟა ეგრისელის სახელი ეწოდა ახალ აღმო-
ჩენილ ვარსკვლავს”...

ზაურ გოგოლაძე – ისტორიკოსი, პროფესორი: „...
ვაჟა ეგრისელი დიდი ქართველი პოეტის გარდა, დიდი
საზოგადო მოღვაწეცაა”...

ზურაბ ბუკია – ბიოლოგი, პროფესორი: „... დღევან-
დელ საქართველოში არა მგონია იყოს მეორე ქართველი

ლი პოეტი, ვისაც ვაჟა ეგრისელივით ემდეროს პრეისტორიულ და ისტორიულ კოლხეთისთვის, ე. ი. საქართველოსთვის”...

შალვა სიჭინავა – ფაზისის საერო აკადემიის ნამდვილი წევრი: “... უაფხაზეთობა მე ვაჟა ეგრისელის პოეზიამ, განსაკუთრებით „კოლხურმა ფსალმუნებმა გადამატანინეს”...

ზურაბ აბრალავა – ფაზისის აკადემიის ნამდვილი წევრი, მწერალი, პუბლიცისტი: „... ვაჟა ეგრისელი კოლხეთის სულიერების ციხის ქონგურზე მეციხოვნედ მდგარი, დიდი ქართველი პოეტია”...

შარბ ხოჭოლავა – მხატვარი, სართველოს, მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია „ქალდეა“-ს აკადემიკოსი) „... რომ შეიძლებოდეს, ვაჟა ეგრისელის საოცარ ფერწერულ ლექსებს „დავხატავდი,” მზის ჩარჩოში ჩავსვამდი და ქართულ ცაზე ჩამოვკიდებდი...”

ველოდი მირცხულავა – ისტორიკოსი, აკადემია „ქალდეა“-ს ნამდვილი წევრი: „... როგორც დიდი ივანე ჯავახიშვილი წერს: გვარი – მირცხულავა „მურიცხე-ბიდან“ – ვარსკვლავებიდან მოდის და დედის გენმა – ვაჟა ეგრისელი როგორც დიდი პოეტი ცის საიდუმლოებებს აზიარა...”

ვახტანგ თორაძე – პროფესორი, აკადემიკოსი: „...

პრეისტორიული, ქრისტემდელი მადლი და რწმენა მეუფობს ვაჟა ეგრისელის ღვთიურ პოეზიაში, რადგან „მის შექმნაში თვითონ ქრისტეს, როგორც მამის თანაარს, თავისი წვლილი ჰქონდა შეტანილი...“

გია კვაშილავა – მკვლევარი, პროფესორი: „... ვაჟა ეგრისელის ფიქრმიუწვდენელი შემოქმედება, ისეთივე საოცრებაა, როგორც ოთხიათასი წლის წინანდელი ფესტოსის დისკოზე „კოლხური ოქროდამწვერლობით „ამოტვიფრული ქართული საგალობელი...“

ნარგიზ გოგია – ფილოლოგი, ფაზისის აკადემიის ნამდვილი წევრი: „... არა მარტო საქართველოს, დიდი ჩინეთის იმპერიასაც ეყოფოდა საამაყოდ ვაჟა ეგრისელის შემოქმედება (50 000ლექსი)...“

გულიკო გოგიტიძე – ფრანგული ენის პედაგოგი, ფაზისის საერო აკადემიის ნამდვილი წევრი: „... მიხარია, რომ დიდი მოწონება ხვდა წილად საფრანგეთში ჩემი შვილის, ბაჩუკი ჩაბრაძის მიერ თარგმნილ ვაჟა ეგრისელის ბრწყინვალე პოეზიას. “

მერი აბრამია – მწერალი, პუბლიცისტი: „... ბედნიერი ვარ.

ისე, როგორც დიდმა ილიამ ვაჟა-ფშაველას პირველი ლექსი დაბეჭდა „ივერიაში,“ ასევე მე, ვაჟა ეგრისელის პირველი ლექსი დავსტამბე ხობის რაიონულ გაზეთ „სოციალიზმის მშენებელში...“

საშა არჩაია – მათემატიკოსი, ფაზისის საერო აკადემიის ნამდვილი წევრი: „... ვაჟა ეგრისელის დიდი პოეტობა არაა გასაკვირი, რადგანაც ის დიდი ქართველი პოეტის ალიო მაშაშვილის დისწულია...”

შოთა ხოჭავაძე-ეგრიპირელი – პოეტი, საქართველოს მწერალთა კავშირის წევრი: „... როგორც ბერძნები ჰეროდოტეს ისტორიის მამას უწოდებენ, ასევე მე. ოთხმოცდაათს გადაცილებული – ჩემს და პოეზიის მამას ვეძახი – ვაჟა ეგრისელს...”

მიხო მორჩილაძე – მწერალი: „... მოსკოვში, ლიტერატურის ინსტიტუტში სწავლის პერიოდში, ვაჟა ეგრისელს, როგორც დიდ პოეტს და დიდ პიროვნებას უამრავი პატივისმცემელი და თაყვანისმცემელი ჰყავდა მსოფლიოს სხვადასხვა მწერლებს შორის...”

ლევან მხეიძე – პოეტი: „... მეხივითაა ვაჟა ეგრისელის კლასიკური ლექსები...”

ჯემალ მსხილაძე – პროფესორი: „... ვაჟა ეგრისელმა განავითარა და გაამდიდრა დიდი სულიერი წინაპრების: დავით გურამიშვილის, გრიგოლ ორბელიანის, ილია ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთლის, ვაჟა-ფშაველას და გალაკტიონ ტაბიძის მიერ დამკვიდრებული წარუვადი ტრადიციები. ...ეგრისელის შემოქმედება დიდმნიშვნელოვანი ეტაპია მრავალსაუკუნოვანი, ფუძემდებრივი და ძირდალოცვილი ქართული პოეზიის ისტორიაში...”

აკაკი ნარგიზიშვილი – პროფესორი, აკადემიკოსი:
„... ეგრისელის ლექსები, როგორც მუხათა სიმფონია, ტრფიალია სიცოცხლისა, საგალობელია უკვდავების და ამქვეყნიური სამოთხისა. ისინი გვაყვარებენ სამყაროს „ძალითა მის ძლიერითა.“

მისი ლექსები პოეზიის შედევრებია...”

აკაკი ნაროუშვილი – ისტორიკოსი: „... როგორც მწერალმა ლევან სანიკიძემ (როგორც არავენ), გაამხატვრულა საქართველოს გმირული ისტორიული წარსული, ასევე ვაჟა ეგრისელმა პოეტური ფუნჯით „დახატა“ წინაპართა უკვდავი სახეები...”

ნევენა ნიკოლოვა: ბულგარეთი (პოეტი) „... როცა ვაჟა ეგრისელის წიგნს ავიღებ ხელში, ყოველთვის დიდი პეტრე იბერი მომაგონდება ხოლმე, რომელიც ქათქათა ტაძრებს აგებდა ღვთის სადიდებლად...”

ვაჟა ეგრისელი კი ღოცვისებურ ლექსებს აღუქლენს უფაღს უნეტარესად...”

ლადო აღფენიძე – მწერალი: „... მრავალგზის მითქვამს და ისევ ვიმეორებ: ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებას კარგად არ ვიცნობდი თურმე. მისმა „კოლხურმა ფსალმუნებმა“ ხელისგულზე გადამიშალა უძველესი, პრეისტორიული კოლხეთი. გავეცანი არამარტო კოლხეთს, კოლხ ხალხს, არამედ მთელ კოლხურ მითოლოგიურ სამყაროს: „ჰიპერიონი, იაპეტი, (არა ნოეს იაფეტი), ატლანტი, ჰელიოსი, აიეტი, ფაეტონი, აქციუსი,

კირკე, პასიფაე, მედეა, აფსირტე. წარმართული მსოფ-
ლიოს „ღვთის ენით“ – იეროგლიფებით დაწერილი ეგ-
ვიპტური „მკვდართა წიგნი.“ ქართული (კოლხური),
კვირბები“; „კოლხუაკანის“ მითოსური საწყისები, ას-
ტრონომია, ასტროლოგია, ღვთისმეტყველება, კოლხე-
თი, საბერძნეთი, ეგვიპტე, რომი, ფინიკია, ეტრურია,
ატლანტიდა, ატლანტის მიღმა მაიას ტომი, დედამიწა,
კოსმოსი, აი, ვაჟა ეგრისელის კოსმიური – „კოლხუ-
რი ფსალმუნების“ მოკლე ბიოგრაფიული ჯაჭვი...”

ეს წავა მესამე ტომის უკანა გარეკანზე

ჯემალ აფციაური – ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი: „... ვაჟა ეგრისელის უდიდესი პოეზია – სა-
ხისმეტყველებითი ე. წ. მეტაფორულენოვანი ენციკლო-
პედიაა...”

ეთერ არაბული – ფილოლოგი, ლოგოფეტი: „...
მწერლები და მეცნიერები ვაჟა ეგრისელს, სახელის –
„ვაჟას“ გამო კი არ უნათესავენ დიდ ვაჟა-ფშაველას,
არამედ ერთნაირი სულიერი და პოეტური სამყაროს-
თვის. ვაჟა-ფშაველა, ლუკა რაზიკაშვილად რომ „დარ-
ჩენილიყო,“ მაშინ აკადემიკოსი შალვა მჭედლიშვილი
თავის მონაგრაფიაში: „ტრადიციულისა და ნოვატორუ-
ლის გაგებისათვის ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში,“
ასე დაწერდა: „ვაჟა ეგრისელი სახის მეტყველებაში
ყველაზე მეტად ენათესაება მეტაფორის გვირგვინო-
ვან მეფეს – ლუკა რაზიკაშვილს, ბრწყინვალე პოე-

ტებს – გრიგოლ ორბელიანს, გიორგი ლეონიძეს და რუს პოეტ – სერგეი ესენინს...”

ჯულიეტა ახვლედიანი: (მეც. მუშაკი) „... ვაჟა ეგრისელი უდიდესი პოეტური ნიჭით დაჯილდოებული შემოქმედი...”

შალვა ამინაშვილი – მწერალი: „... ვაჟა ეგრისელის უნატიფესი და უმშვენიერესი კოლხური ფსალმუნები” მართლაც ლოცვასავეთ იკითხება... უიშვიათესი და უღამაზესი მეტაფორები გვხიბლავს და ლექსების დაზეპირების სურვილს გვკარნახობენ...”

მერი ბადრიაშვილი – პოეტი, ფლოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი: „... ვაჟა ეგრისელის ფენომენი შორს სცილდება ეროვნული არსის ჩარჩოებს და მსოფლიო მასშტაბებს იძენს. მის პოეტურ შემოქმედებას განუმეორებელ ხიბლს ანიჭებს ვარსკვლავებივით მოკიაფე მეტაფორები, რომლებიც ავგაროზივით იცავენ ვაჟა ეგრისელის პოეზიის შეუაღლობას... ასე ქმნის ჩვენი ეროვნული ყოფისა და ხასიათის შარავანდედიან სურათს ვაჟა ეგრისელი – სახეობრივი ხატების ეს გასაოცარი მეუფე...”

ედვარდ ბალაშოვი: (რუსეთი) პოეტი: „... ვაჟა ეგრისელის ლირიკული ქმნილებები ეფუძნება კაცობრიობის სულიერ მონაპოვარს და სრულიად ახალი სიტყვაა მეტაფორულ აზროვნებაში, არა მარტო რუსულ და ევროპულ, არამედ, საეროდ მსოფლიო პოეზიაში...” 1985წ.

ვეგენი ბარათაშვილი – აკადემიკოსი: „... ვაჟა ეგრისელის პოეტური ქმნილებების სიღრმისეული წვდომისათვის, დიდი კი არა, დიდზე დიდი დროა საჭირო...”

ზაზა ბაწელაშვილი – საქართველოს სახალხო არტისტი, მწერალი: „... წარღვნა,” რომელიც ვაჟა ეგრისელის ლექსების მერეხივით მოვარდნამ გამოიწვია ქართულ პოეზიაში, არა წამლეკავი, არამედ ჩვენი ეროვნული სულის აღტყორცნაა ღვთიური სიმაღლეებისაკენ და მირონივით ეცხება საქართველოს მრავალგზის ნაიარევ გულს... ასეთი „წარღვნა” ნუ მოუშალოს ღმერთმა ქართულ პოეზიას...”

ვერა ბეგუნი: (უკრაინა) პოლიგრაფისტი. „... ვაჟა ეგრისელის უზარმაზარი წიგნით – „იქმენ ნათელი“-თ, საქართველომ და უკრაინამ კი არა, ლიტერატურულმა მსოფლიომ უნდა იამაყოს ”

თამარ გაბოძე – პოეტი: „... ვაჟა ეგრისელი თავისი უბრწყინვალესი „კოლხური ფსალმუნებით” არა მარტო კოლხეთის, არამედ ერთიანი საქართველოს მაფშაღია...”

გივი გავარდაშვილი – აკადემიკოსი: „... ეგრისელის მაგვარი სახისმეტყველება, არც მანმადე იცოდა და არც ახლა იცის მრავალსაუკუნოვანმა ქართულმა პოეზიამ...”

ომარ ცხვარაძე – აკადემიკოსი: „... ვაჟა ეგრისელის

ბიბლიური „კოლხური ფსალმუნები“ უდიდეს ცოდნასთან და ღვთაებრივ ნიჭთანაა წილნაყარი...“

ზუმრად გოდერძიშვილი – პოეტი: „... საოცრად ხილმსხმოიარე ტოტივით ჩამოქანდება ხოლმე ეგრისელის მცირე ზომის ლექსებიდან შედარებითა და მხატვრული სახეებით დახუნძლული სტრიქონები...“

ტარიელ მუმლაძე – აკადემიკოსი: „... ვაჟა ეგრისელი – ქართული პოეზიის შავლეგოა...“

ნათელა გოსელაშვილი – მწერალი: „... ვაჟა ეგრისელი ოცდამეერთე საუკუნეში ანტიკური ხანის კოლხეთიდან მოვიდა. სამყაროს აიეტის თვალით გადახედა, ქართულ პოეზიას მედეასეული გრძნეული სული შთაბერა და უკვდავების გზას გაუყენა...“

ვეგანი გუგულაშვილი – პროფესორი: „... ეგრისელის ვიზუალური ხედვა ერთ ფოკუსში ამწყვედევს სხვადასხვა პლანეტარულ განზომილებებს, მითოლოგიას, ბიბლიას, ისტორიას და ჯადოსნური ჯოხის (სტრიქონის) ერთი დაქნევით აცოცხლებს მათ...“

თეიმურაზ გუგუშაშვილი – აკადემიკოსი: „... ძნელი დასაჯერებელია, რომ ვაჟა ეგრისელის ზოგიერთი ლექსი, მეოცე საუკუნეშია შექმნილი, ვინაიდან მის მეტაფიზიკურ აზროვნებას, მომავალი საუკუნეების გამაბრუებელი სურნელი დაჰკრავს...“

ვლადიმერ გულუა – პროფესორი; „... ვაჟა ეგრისე-

ლი, როგორც პოეტი, მსოფლიოში (იაპონია, ინდოეთი, ესპანეთი, ჩინეთი, ბულგარეთი, რუსეთი და ა. შ.) უფრო ცნობილია, ვიდრე საქართველოში!“

ვასილ გურგენიძე – მხატვარი, პროფესორი: „... ვაჟა ეგრისელის ლექსები – სამყაროსათვის აქამდის უცნობი ფერებითაა „დახატული...“

პეტრე გრიგორიანი – მუსიკოსი: „... მუსიკაში – მოცარტია ჩემი კუმირი... პოეზიაში – ვაჟა ეგრისელის ახალ სიომონაბერმა პოეტურმა აზროვნებამ დამატყვევა...“

მაია დარჩია – ფილოლოგი, ინგლისური ენის სპეციალისტი: „... ხალვადორ დალის ფერწერა და ვაჟა ეგრისელის პოეზია, წყლის წვეთებივით ჰგავნან ერთმანეთს...“

გრიგოლ დევდარიანი (იურისტი, პოეტი) „... ვაჟა ეგრისელის პოეზია – არა მხოლოდ ქართული, მსოფლიო სიფრცვა...“

ბუღუ დეკანოსიძე – პროფესორი: „... ეგრისელის პოეზია გვაჯადოებს აქამდე უცნობი თემებით, მოტივებით, სახეებით, თუმცა, არც ისე იოლია მათ არსში წვდომა...“

გივი დემეტრაძე – აკადემიკოსი: „... გერმანელმა არქეოლოგმა ჰაინრიხ შლიმანმა მეცხრამეტე საუკუნეში აღმოაჩინა ტროა. მე, როგორც გეოლოგმა, მეოცეში

აღმოვაჩინე – „ქართული სიტყვაკაზმული მწერლობის ხელთუქმნელ ტაძარში დადგმული ფასდაუდებელი განძი – „იქმენ ნათელი!“”

ოთარ დემეტრაშვილი – მწერალი: „... ვაჟა ეგრისელის ლექსები ყურადღებას იქცევენ ფორმის სიმცირით, აზრის გლობალურობით და ღრმა ფილოსოფიური გააზრებით...”

ვალერიან ზუხბაია – აკადემიკოსი: „... ჩემთვის, როგორც გეოლოგისათვის ვაჟა ეგრისელის ძვირფასი ქვებით ვლვარე პოეზია დიდი აღმოჩენა იყო...”

ტატა-დიოსკურელი – მწერალი: „... მხოლოდ ვაჟა ეგრისელს შეეძლო დაეწერა უთვალავი (50 000) ლექსი, აქედან უმრავლესი ბუნებაზე, რადგან ბუნება მისი უშრეტი სულიერი წყაროა. ვაჟა-ფშაველას შემდეგ, საქართველოს რომ არ მოვლენოდა ვაჟა ეგრისელი, ასე მგონია ქართული პოეზიას არ ექნებოდა ის სიღიაღე...”

მურთაზ ჯანჯღავა – ისტორიკოსი, ფაზისის საერო აკადემიის ნამდვილი წევრი: „... ვაჟა ეგრისელი ქართული პოეზიის ქურუმი...”

ვახტანგ გაჩეჩილაძე – ოფთალმოლოგი, პროფესორი: „... ვაჟა ეგრისელი დიდი პოეტი და კაცობის ეტალონი...”

თედო დუნდუა – პროფესორი: „... ვაჟა ეგრისელი ეპიკურად მოაზროვნე პოეტი. ამდენად, ქართული (და

არა მარტო ქართული) პრეისტორიული თუ ისტორიული სახეები: აიეტი, მედეა, ფარნავაზი, ვახტანგ გორგასალი, მეფე გუბაზი, წათე, დავით აღმაშენებელი, თამარ მეფე, ცოტნე დადიანი და სხვ. მის დიდ პოეზიაში გრანდოზულადაა გამოკვეთილი...”

გიორგი ვრამე – ლიტერატორი: „... ისეთი პოეტები, როგორიცაა ჰომეროსი, რუსთაველი, დანტე, გალაკტიონი, დროის საზომს არ ემორჩილებიან, რადგან ისინი ყოველგვარ რანგზე და ხარისხზე მაღლა დგანან. ასეა ვაჟა ეგრისელიც, ვინაიდან მასში სამყაროს მოდელია განსხეულებული...”

ნათელა ვასაძე – საქართველოს განათლების მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი: „...ვაჟა ეგრისელის დიდი პოეზია თხემით-ტერფამდე ეროვნულია და... „წვეთი სისხლი არ არის მასში არა ქართული...”

ბორის ვიქტოროვი: (მოლდავეთი), პოეტი. „... ნიკო ფიროსმანის ნახატებმა და ვაჟა ეგრისელის ლექსებმა შემაყვარეს ჩემთვის უცნობი, ეგზოტ სანატრელი საქართველო...”

სიმონ ზაქარაია – პოეტი: „... ვაჟა ეგრისელის პოეზია – ეტნის ვულკანია, რომელიც უძველეს კოლხურ მიწაზეა ამოფრქვეული...”

ალმანზორ თავაძე – პოეტი: „... უაღრესად ვირტუოზი პოეტია ვაჟა ეგრისელი, რომელიც ხან წარსული-

დან მოდის და ხან მომავლიდან გვეწვევა...”

შოთა თეთვაძე – აკადემიკოსი: „... ვაჟა ეგრისელი „ლექსის მეწვერად” კი არა, ლექსის წარღვნად მოვევლინა სამყაროს...”

შოთა თევდორაძე – ჟურნალისტი: „... ვაჟა ეგრისელის „იქმენ ნათელი” – წიგნი გიგანტია, რომელშიც „ჯერ არნახული” პოეზია ბობოქრობს...”

ნინო თოდუა – აფხაზეთის ა/რ ლტოლვილთა და განსახლების მინისტრი: „... ვინც მსოფლიო პოეზიის პიკს მიაღწია და იქიდან ქართული სიამაყით გადმოჰყურებს, ერთ-ერთი მათგანი უძველესი კოლხეთის ბრწყინვალე წარმომადგენელი პოეტი ვაჟა ეგრისელია...”

სულხან იაშვილი – აკადემიკოსი: „... კავკასიონზე და ამირანზე მიძღვნილი ვაჟა ეგრისელის ციური ცეცხლით მსუნთქავი ლექსები, ცოცხალი დასტურია ლეგენდის სინამდვილისა...”

ნარიმან იაშაღაშვილი (ნარო კოლხელი) მწერალი.

„... ვაჟა ეგრისელის პოეზიის უსამანო სივრცეში რომ მოხვდე, ისე გაგიტაცებს, ვითარ ამურს ქერუბიმი, ზეცაში მოკიაფე ვარსვლაეთა შორის. მისი პოეზია ღვთაებრივია, ხოლო შთაგონების უძირო ზღვიდან ამოღებული სტრიქონები ასე გგონია – ფერწერული ტილოებია, რომლებიც წლების განმავლობაში შენ

გვერდით იხატებოდა და შენ არ იცოდი...”

გიორგი იორდანაშვილი – პროფესორი: „... ვაჟა ეგრისელის პოზიის უაღრესად ორიგინალური სტილი, ლირიკის თავისებურება ჯერჯერობით უცხო და უჩვეულოა თანამედროვე მკითხველისათვის...”

მარიკა კალანდაძე – პროფესორი: „... ვაჟა ეგრისელის ლექსების უჩვეულო არქიტექტონიკა და რთული ხატოვანება, ყველასათვის ადვილი ხელმისაწვდომი როდია. შეიძლება ეს იყოს მიზეზი, ჯერჯერობით მისი დიდ პოეტად არ აღიარების...”

ბახტიუან კანაპიანოვი: (უზბეკეთი) პოეტი. „... ვაჟა ეგრისელის კოლხ წინაპრეპზე დაწერილ; ბრწყინვალე „კოლხურმა ფსალმუნებმა”, მეც, ჩემი შორეული წინაპრები – საგები გამაცოცხლებინა...”

გივი კილასონია – პროფესორი, ფიზიკის მეცნიერებათა დოქტორი: „... მე, როგორც მსოფლიო პოეზიის თაყვანისმცემელ პიროვნებას, მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორს, მრავალჯგუფის მითქვამს და კვლავ ვიმეორებ: ამჟამად დედამიწაზე არ დადის ვაჟა ეგრისელზე დიდი პოეტი...”

ვიჩისლავ კუპრიანოვი: (რუსეთი) პოეტი. „... პეიზაჟების ხატვაში, ვაჟა ეგრისელს მხოლოდ და მხოლოდ ნიკოლოზ რერისს თუ შევადარებთ. პოეტის „კავკასიონი გაწოლილა ბნელში სფსინქსივით და ყინვის დამ-

ზრად ტორებს ილოკავს!” ამ „ნახატს” რერიხის „ჰიმა-
ლაის მთების პეიზაჟები თუ შეედრება მხოლოდ...”

ეს უნდა წავიდეს წიგნის უკან გარეკანზე

ნათელა მამარდაშვილი – პოეტი: „...პონტოს ნაპი-
რებზე გაზრდილი პოეტი – ვაჟა ეგრისელი პოსეიდო-
ნიით ზღვათა მეუფეა...”

ვალერიან მამუკელაშვილი – მწერალი: „... ვაჟა ეგ-
რისელის შემოქმედება – გაზაფხულის ენგურსა ჰგავს
– აზვირთებულსა და ახმიანებულს...”

რობერტ მელქაძე – აკადემიკოსი: „... ვაჟა ეგრისე-
ლის წიგნი – „იქმენ ნათელი!” ხეოფსის პირამიდაა,
ეგვიპტიდან საქართველოში „გადმოსახლებული...”

ელგუჯა მერაბიშვილი – მწერალი: „... ვარსკვლავი-
ერი შუქითაა გაჩირაღდნებული ვაჟა ეგრისელის
უზარმაზარი შემოქმედება...”

ფრანსის მენდესი – საფრანგეთი, პოეტი: „... ვაჟა
ეგრისელის ლექსმა „შაშვის სიკვდილი,” სულის სიმ-
შვიდე წამართვა. ამ ლექსმა აღფრედ დე ვინის
„მგლის სიკვდილი” გამახსენა. ორმა პოეტმა, ერთმა
„შაშვის, ხოლო მეორემ მგლის თვალებიდან ამოიკითხა
ადამიანთა სივერაგე და უღმერთობა...”

ციალა მესხია – აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადე-
მიის აკადემიკოსი: „... ვაჟა ეგრისელი ქართული პოე-

ტური გენიის თავისებური და ორიგინალური გამოვლინებაა... იგი ერთი ცოცხალი სულია რომანტიკული საქართველოსი...”

შოთა მისაბიშვილი – აფხაზეთისა ა/რ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი: „...არაერთი აკადემიის აკადემიკოსმა, პოეტური სიტყვის დიდოსტატმა ვაჟა ეგრისელმა, რუსთაველის, გურამიშვილის, ბარათაშვილის, აკაკის, ვაჟას და გალაკტიონის გენიით შექმნილი პოეტური წალკოტი, საკუთარი ნიჭით გამოყვანილი სურნელოვანი ყვავილებით დაამშვენა და თავისი უბადლო ლირიკაში, როგორც მშობელი ერის, ისე კაცობრიობის არსებითად ყველა ძირითად სატიკივარს და საზრუნავს უპოვა ადგილი...”

ესეც უნდა წავიდეს წიგნის უკან გარეკანზე

ოთარ მიქიაშვილი – თსუ სოხუმის ფილიალის ქართული ენის კათედრის გამგე. აკადემიკოსი: „...მხატვრული აზროვნების მარგალიტები, ვაჟა ეგრისელის პოეზიას რომ ამშვენებენ, რამდენიმე თანამდროვე პოეტის შემოქმედება ეყოფოდა...”

ტიტე მისია – პროფესორი, პოეტი: „... ვაჟა ეგრისელი ქართულ ბიბლიაზე, დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნებზე, ქართულ ჰიმონგრაფიაზე აღზდილი შემოქმედია. ვაჟა ეგრისელის ტროპული მეტყველებიდან სწორუპოვარია მეტაფორული სტილი, შეიძლება ითქვას, მისი წიგნები მეტაფორებით დანადმულია. გაუზ-

ვიადებლად შეიძლება შევნიშნოთ, რომ რუსთაველის, ვაჟა-ფშაველას და გალაკტიონ ტაბიძის შემდეგ, საქართველოს არ ჰყოლია უფრო დიდი მეტაფორულენოვანი პოეტი, ვიდრე ვაჟა ეგრისელი. უფრო გასაკვირი ის არის, რომ მის პოეზიაში არსად შეიმჩნევა შოთას, ვაჟას და გალაკტიონის მეტაფორიკის კვალი, იმდენად წავიდა იგი დამოუკიდებელი გზით...”

ელგუჯა ლებანიძე – მწერალი: „...ვაჟა ეგრისელი მაგიური „კოლხური ფსალმუნების” მესაიდუმლე პოეტია...”

გრიგოლ შარია – აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის თანაშემწე: „...მითიურ კოლხეთს სჭირდებოდა თავისი ორფეოსი და განგებამ, ვაჟა ეგრისელის სახით კიდევაც მოუვლინა...”

ეკატერინე გოგიაშვილი – ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აადემია „ქალდეა-საქართველოს“ აკადემიკოსი – ...ბიბლიური ნათლის უსასრულობიდან, მითოსიდან, მისტიერების უფსკერო სიღრმიდან, კაცობრიული ისტორიის ხსოვნიდან და ფიქრმიუწდომელი სიშორის სიშორიდან იბადება ვაჟა ეგრისელის ლეგენდებითა და მითებით დახუნძლული პოეზია და სამყაროს უსამაზო სუფს ამაღლების კოსმოსამდე და ლოცვად აღავლენს ღმერთამდე...

* * *

ჩამოიარა ქარმა ზღვისკარად
და ღელვის ცეცხლი

კვლავ გააჩაღა.

ერთმა ტალღამ კი, როგორც ყაჩაღმა,
მხარზე მოიგდო მოქათქათე

ნაბადი ქაფის
და მიაშურა შორეულ ნაპირს.

1962

ღამე კოლხეთში

ზეიმობს ურიცხვი –

მურიცხი,

სამყაროს სხვა ფერი ეღება.

ჩანს წყალობს უფალი კეთილი.

ცა –

თითქოს ტბა არის გედების

და...

მთვარე მიცურავს გედივით.

1968

ხეთაცა და დარჩელიც

პონტო,

სანაპიროზე,

მზეს, სულ დროშად კიდებდა...

აი, ახლაც მისტირის –

სეთაცა და დარჩელიც:

კოლხეთის ძველ დიდებას,

შოთრ წარსულში დარჩენილს.

1963

რთველი კახეთში

პირმოჭედილი ოქროთი –

ამივსე შავი ქარასხი,*

შენი „მანაგის მწვანეთი“.

პირთამდე ერთიც დაასხი,

დავლიო და...

აჰა,

წავედი.

1988

* ქარასხი – ყანწი, ჯიხვი.

საქართველო – 1992-1993

შავი ზღვა ისევ გადადის ნაპირს,
რადგან დედათა ცრემლები
ერთვის,
(არავინ იცის როგორ მოიქცეს!)
და ლამისაა ცა –
ჩამოიქცეს,
ამ დროს რას ნიშნავს
ღუმელი ღმერთის?!

1993

ორმოცზე მეტი წელიწადია

ჩემი ფიქრები ეაღერსება

დღეს – მზის შუბოსანს

და თეთრ ღამეს –

მთვარის წაღდიანს,

რომ დასტრიალებს გოჯის ციხეს,

შხეფსა და ფოცხოს.

ორმოცზე მეტი წელიწადია,

რაც მე.

კოლხეთის წარსულით ვცოცხლობ.

1981

* * *

აღამი ძეო,
უკდაეების სამოსი გმოსავს,
და.... მაგრამ,
 მაინც,
თუ არ გწყალობს მაღალი ღმერთი,
ფასი აქვს ერთი –
 წასვლას და მოსვლას.

1982

რატომ?!

ბორცვი თოვლის ქუდ-ფაფახით,
ჩენნეთიდან საყაჩაღოდ
გადმოპარულ –

მოჩანს ლეკად.

ასე ჩემო! ამ „ცუდ ლექსებს“,
უნდა მეტი ტვინის ჭყლეტა,
რატომ?!

გეტყვით ჰერმან ჰესე.*

1969

* ჰერმან ჰესე – გერმანელი მწერალი ნობელის პრემიის ლაურეატი.

* * *

ცამ მთვარის წარბი
მაღლა აზიდა
და ვარსკვლავებით თვალი
ევსება...
ზღვამ აღელვება უცებ ისურვა.
და ახლა ნაპირს
რომ კოცნის და ეაღერსება,
ტაღლა კი არა,
არის ზღვის სული.

1970

ტრიადა¹

ჭოროხი,

ენგური,

ხობოსი,

ვით ტივროსი, ევფრატი,

ნილოსი –

თავშესაყარი ოაზისთა.

და... მოკრიახე კოლხეთის წარსული,

მსურს ჩავსვა მომავლის

ლამაზ ოგვაჯეში,²

რომ იბარტყოს ლეგენდებმა

ფაზისთან.

1969

¹ ტრიადა (ბერძ.) – სამება.

² ოგვაჯე (მეგრ.) – საბუღარი.

* * *

ცად მიჰქრის წლები სინათლის
და ღოცვად ცვივა
ფიფქები,
ღიაა უფლის კარი.
სულ მალე ერთად იქნება –
ცოცხალიცა და მკვდარიც.

1992

* * *

„ხვალემ იზრუნოს ხვალისა“.
ხალხური.

მუდამ დღეის-დღით ცხოვრობდი,
რადგან იცოდი,
ირგვლივ ბევრი ფანტომებია.*
და შხამიც მიტომ დალიე.
ქვეყნად არასდროს არ გნდომებია
ყოფნა,
შენ მედღესხვალიედ.

2006

* ფანტომი (ფრანგ.) – ფანტასტიკური მოვლენა, მოჩვენება.

მწუხრის ლიტანია

მთიები, ვითარცა მლოცველი,
მიმწუხრის სიხუმეს ანთებენ...
საყდარში მიიღტვის უკვე მრევლი,
უფლის სიშორეს ტირიან
სანთლები,

საშანდლეს ევსება

უპე ცრემლით.

1976

კოლხთა ქვეყანა

ტევა არ იყო მიწაზე,
ნახა ცამ,
 კობი შეჰყარა;
მერე იმდენი იწვიმა,
 მერე იმდენი ითოვა,
სანამდის კოლხთა ქვეყანა,
 არ დაშალ-დაათითოვა.

1964

* * *

აქ არყოფნის ფიქრით დამზრალ,
ყოფნის ცეცხლზე ხელებს
ვითბობთ,
განშორების გვდევს ქარები –
და... გავრბივართ იქით,
თითქოს,
ჩვენ, სიკვდილი გვექარება.

2007

ბახეში – 1992-1993

ალაზანი და იორი,
მთებს უკაგიათ მათრახად,
და ვითარც ტყვეებს თათარნი,
ზვირთებს კვლავ ერეკებიან...
ჩემი ღამაზი მამული,
ასე, ვინ გამიპარტახა?!

1993

* * *

ელვად მედინი წამი,
სანამ სინათლით სავსეს,
გატეხდეს მოვარის ქილას,
მანამ,
შენი მზე ღამემ,
იყივლოს, ვითარც დილამ.

2001

* * *

ვეფიცებით მზის ბუხარს,
მაგრამ ცრემლს

ველარ აშრობს!

პასუხს მიწა არ გვაძლევს!

მიწაა დედის საშო,

ბოლოს,

იქ უნდა ჩავებრეთ

2007

* * *

შავი ღრუბლების ყაბალახებით
მთები,
შორიდან ჰგვანან ფირალებს.
ელვამ და მეხმა სივრცეები უცებ
მორწყეს ცის.
და ქარი სადღაც,
შემოდგომის ხეებს
მოწყვეტილ
ყვავთა შავფოთლებს მიაფრიალებს.

1979

გაზაფხული

გაზაფხულს,

ათასგზის ნაფერებს,

ათასმეერთედ ვეფერები:

– ბაღებს –

ათასფერად რომ ღებავს.

რაში აზავებს ამ ფერებს,

საიდან მოაქვს ეს ფერები?!

1969

ქართული მიწა

აი, ახლა ცხრიდან,
ერთი ძმა და
ერთი და მყავს,
და იმათ სულებს ვფიცავ,
რომ მე ქართული მიწა,
ვითარცა აკვნის ბავშვი,
ატატებული დამყავს.

1991

* * *

ჩაისეირნეს წვიმის ეტლებით –
შემოდგომის ცივმა ქარებმა,
და აი, ახლა ვარსკვლავებით
ცა იტოტება.

მიძინებული ტყის მწუხარება –
გამოაღვიძეს ფულორში
მსხდარმა ჭოტებმა.

1977

მ ა შ ა

ვითარცა მნათე საყდარს,
თავს ვაფარებდი მუდამ.

შენეულ ფიქრთა

ოროს.*

შენი სახელი მშურდა,

უფლის სწორო და

ტოლო.

1965

* ორო (მეგრ.) ჩრდილი.

გათენდა

ქათქათა ღრუბლის ბალიშებზე,
რომ ყრია –

ვარსკვლავთა თავებია,

ცასაც მოწყვეტია ყინწი.

მთები –

დაკუნთული მკლავებია,

ზღვები –

თვალებია მიწის.

1968

ისევ კოლხეთი

შოთრეული წარსულის ქარები,
შავ ზვირთებს,
ვით ათასწლეულებს,
ფაზისისკენ მოდენიან:
კოლხეთი –
უფლისაგან პირველქმნილი,
სამყაროს მოდელია.

1963

* * *

ცის ლაჟვარდს რომ მიეფარა,
მოქათქათე გედისფერად,
ფთილა არის თუ ქორია?!
შენისთანა ბედ-იღბალი,
უფრო სწორად ბედისწერა,
ქვეყნად არავის ჰქონია.

2004

* * *

ვითარცა წინათ,
ახლაც მოკვდავნი,
ცაში ოცნების კოშკებს
აგებენ.

თუმცა მიწა არაა,
ცაა უფსკრული,
სადაც ღმერთების
სარკოფაგები –
ვარსკვლავებითაა –
დაღურსმული.

1978

სული

(ვარიანტი)

მოწმენდილ ცაზე რომ გაიელვებს,
ელვა კი არა,

იგი სულია,

არ აქაურის,

ვიღაც მიღმურის.

ყოფნა-არყოფნის ცით შენიღბულის,
მას არც საწყისი,

არც სასრული აქვს.

1986

შენი ლექსები

არც კი გახსოვს,
ცოფმორეულ დუნიაზე,
მოსისხლე მტერიც თუ
გპულებია,
სიყვარულის და სიხარულის
ცრემლით გაღეშიღს.
შენი ლექსები –
მომლოდინე კუნძულები,
მიმოფანტული –
პოეზიის ოკეანეში.

2004

* * *

ღამეები კი არა,
დღეები გველიან,
შორეული გზები რომ
გათელეს...

სიცოცხლე –
ბნელია,
სიკვდილი – ნათელი.

2005

ტატაში

ცა –

მზის დროშას მიმწუსრამდე
ვარდისფერად აფრიალებს...
და მაცხოვრის ნატვრაში,
ჩუმად,
მთვარის ცალრქიანი,
მოდის ღამე – ტატაში.*

1994

* ტატაში – შავი ხარი (საბა).

300 ანას და იოკიმუს

გაჩენიდან ძე ადამის,
ათასფერად მონარნარეს,
შეციცინებს, როგორც იმედს:
დღისით – მზეს და
ღამით – მთვარეს,
ვით ანას¹ და იოკიმუს.²

1992

^{1,2} – ღვთისმსობლის მარიამის მშობლები.

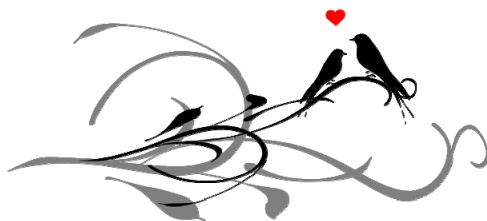

* * *

წარსულიდან კვლავ მოისმის
შოთრეული ხმა მატთანის:
– წკვარამი აღარ ნათლდება!
დრო!

მკედრებსაც რომ გვატიალებს,
ნეტავი,
რას გვემრათლება?!

1979

* * *

მწუხრმა ფრთები გაშალა –
ღამის მიმოფინველი,
 თუმც არც ხვნაა,
 არც მკაა.

მაინც ტყიდან ფრინველის
ისმის: კაა-კაა!
 კაა-კაა!

1962

დღევანდელი საქართველო

არც ხეთი ჩანს,

არც მიდია...

ის კი ბრწყინავს და

ნათელობს

და უამს ვერ მოუხელთია.

დღევანდელი საქართველო –

უძველესი კოლხეთია.

1963

300 ანტეოსი

როდესაც ცაზე ელვა გადირბენს –
ანგელოზივით შიშველფეხება,
შეგეშინდება მეორედ მოსვლის.
და...

თუ ხშირ-ხშირად
მიწას ეხები,
ფრენით დაღლილი,
ძალას იკრებ,
ვით ანტეოსი.

1966

აღუჩა შავი ზღვის პირას

გაეძახი სივრცეს...

სადღაც ექო მას იმეორებს,

ხსოვნის ზღვიდან კი

კვლავ ამოდის რამზეს მეორე,

ვინაც სიკვდილი გააიაფა,

მაგრამ კოლხეთი მას გადაურჩა,

აყვავებული ზღვისპირ აღუჩა,

ო, როგორ მოჰგავს –

რომაელთა გაშლილ

იალქანს.

1969

არ ჩანს ბაბილონი

ცა – ოკეანეა

და ფიქრთა კატარლით,
უამი უსამანო,

სადღაც მიმაქანებს...

არ ჩანს ბაბილონი და არც
ქანაანი,

მხოლოდ კოლხეთს შვენის
მთვარის იაღქანი.

1972

* * *

ვითარცა ადრე სოფელი,
კვლავ მოღაუღავეა.
და მთვარე ყურს მოჰგავს
გატეხილ ხელადის.
ახლა კი ღამეა,
მის გარეთ დღე დადის.

1968

ხურიტებს და ელამელებს

ცას და მიწას ედებიან,
თუმცა ათასწლეულები,
ქვებს და რისხვას დაუშენენ,
(დრო მათ ღტოლვას
ვერ ანელებს).
პროტოხეთებს¹ და მუშენებს,²
ხურტებს³ და
ელამელებს.⁴

1972

^{1,2,3,4} – ქართველთა შორეული წინაპრები.

* * *

ღამით საესე ცის ჭურჭელი,
მთვარითაა დაცობილი.

დილა,

მზეს არ უღებს კრებს.

სიცოცხლესთან ვარ ცოდვილი,

სანამ სიკვდილს

დავატარებ.

2004

* * *

შორით გველამაზება
სარფიცა და
გონიოც.
და ზოგ „კეთილ“ მეზობელს,
მიწა მეგრელ-ლაზების
თავიანთი ჰგონია.

1994

ჩემს წინაპარ იბერებს

სუთი ათასწლეულის
შემდეგ,
რაც მე კოლხეთზე
და პონტოზე ვიმღერე,
ნეტავს გააგებინათ
ჩემს წინაპარ იბერებს.*

1969

* იბერები – მეგრულ-ქანები.

სიონში

თავს მადლა სწევს თითქოს და
წმინდა გიორგის შუბით
განეგმიროს ურჩხული.
ისმის დამწვარი სანთლის –
ცრემლნარევი ჩურჩული:
– ქვეყნად ერთი ფასი აქვს
დილას და სადამოსაც,
და... უფალო!
მზის ჩასვლა,
ვით მოჰგავს მხის ამოსვლას.

2001

რადგანაც მოხველ –

არ ჭერეტენ,
მაგრამ ნათქვამი ბრძენის
შორიდან...
და ხან ახლოდან ესმით –
ძაკას და ძოკოს,
კიწის და კოტეს:
ასეა ბაბა,
ბუნების წესი – რადგანაც გაჩნდი,
ჰო, უნდა მოკვდე!

2005

მთვარე ახურავს სვანურ ქულად

ცა გაცვია ახალუხად,
მთვარე გხურავს სვანურ
ქულად,
ოქროს ქამრად ელვის ირტყამ.
სამყაროა შენი სული,
ეს იმიტომ ქართულ სიტყვას,
ძალა შესწევს სეისმური.*

1972

* სეისმური (მეგრ.) მიწისძვრა.

* * *

ცვივა სიცოცხლის მარცვლები
და...

კალოს ლეწენ ბავშვების:

ბუღა თურქები,

აბასები,

ჯალალედინები...

და... დედა მტკვარი არასოდეს

ადარ დაშრება,

რადგანაც იგი,

საქართველოს წარსულიდან

მოედინება.

1976

* * *

სადღაც დუმილში...

ათასეულ წელთა გადაღმა,

მზით შემოსილი ცხოვრობს

კოლხეთი,

რომელსაც ჩვენსკენ უნდა მოხედვა,

მაგრამ...

მის სახელს ადევს ყადაღა!!!

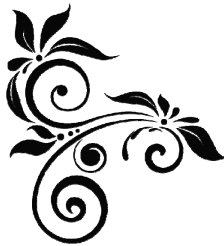
1967

* * *

თვალ-მარგალიტით არის პირთამდე
აღსავსე ზეცის ლურჯი
სასახლე.
ღამეს თვალებს სჭრის ბრწყინვა
ოქროთა
და იფანტება ბნელში ელდებად.
და მილიარდი წელი გრძელდება –
მზისა და მთვარის ტკბილი
ცოლ-ქმრობა.

1977

ნეკტუნი

ღელვის ცით გადახურული,
მისია ზღვათა

სამრეკლო,

ზვირთების ზარებს არისხებს...

სურს დედამიწა წაღვეოს,

უხმობს ქარებს და

ქარიშხლებს.

1969

* * *

გადაუდქი საუკუნებს –
დავიწყებაში წვეულებს
და ღამის გზებით მიმავალთ.
ძვრა უყავ ათასწლეულებს,
რომლებმაც კოლხთა
წარსული,
ცხრაკლიტულებსი მიმაღა.

1971

* * *

მიწაა ჩვენი მარადისი თავშესაფარი,
ის სპეტაკია პირველ
თოვლივით.

და შენ,

ვით ციურ მგოსანს შეგფერის:
ცა ნაბიჯ-ნაბიჯ მილიონჯერ
გაქვს შემოვლილი,
მაგრამ მიწის გულს,
ვით ეკუთვნის
ვერ მოეფერე.

2005

* * *

იმ მარადიულ სოფელში,
აღბათ არიან გლ-ღაღად,
რადგან ვით საქმე
საშური,
ჩვენ ცოცხლებს,
მკვდრებთან,
სულ რაღაც,
მტკაველი მიწა გვაშორებს.

2003

* * *

ჰეკატეს თეთრი ტაძარი,
არესის ჭალა –
საწმისით
და აიეტის სასახლეც ,
დიდი წარსლიდან კოლხეთის
აწმეოში გადმოვასახლე.

1973

* * *

ქვეყანა კოლხეთ-ქიმეთის
ქცეული პირამიდებად
და ცად ამაველ ვენახად,
ათასწლეულთა ფარდები, –
ათასჯერ მივწი-მოვწიე,
რომ მათი მზე და დიდება
თუნდაც წამითაც მენახა.

1968

* * *

დღისა და ღამის ფრთების ფათქუნით,
მთვარის ნისკარტა

არწივი მოდის,

და ის ღამირღვევს ცის სიმყუდროვეს.

არ მოვსულვიყავ,

არ წავიდოდი,

უნდა წავიდე, რადგანაც მოველ.

2007

ოსები

ხელებს უწვდიან გორის ციხეს,
თეძამს და აჩაბეთს.
და მათ ჰგონიათ ქართველები,
ვითომ დაგვჩაგრეს,
რადგან აკვანი დაუურწიეთ
და მოვეფერეთ.
გადაავიწყდათ ხიზნებს ასაკი.
მათ არ იციან, თუ გაბრაზდა ლომი
ბებერი,
ქართველის ცის ლაუვარდს
მონატრებს იმათ გასაგისს.*

1994

* გასაგისი – მოღგმა, ჯიში, ტომი.

* * *

ცის ლაქვარში დაფრინავთ,
ღობე-ყორეს ვედებით...

მერე უცებ ვღუმდებით...

არა, ჩვენ არ ვბერდებით,
ბოლოს,

ისე უბრალოდ,

ბავშვობაში ვბრუნდებით!

2001

ჯიმაჩაფილი

(ავთანდილს)

ლაფაროსთან ვზივარ ახლა,
ვითარც ქვინჯე¹ ფიქრი მნაყავს.
ასხამს წვიმა ჩაფივით...

შენ მომიკვდი...

ძმა არა მყავს,

ღამე არის ჩემი

ჯიმაჩაფილი.²

1992

¹ ქვინჯე (მეგრ.) – ფილთაქვა, როდინის ქვა, გურჩი.

² ჯიმაჩაფილი (მეგრ.) – მკვდარი ძმის მაგიერი.

* * *

ლოცვებით ამაღლებული,
აღარ არსებობს

სხვა უფრო,

ტადარი, მზე რომ ათოვდა.

ცა არის ღმერთის საუფლო

და სამოსახლო მნათობთა.

1979

* * *

მოიარების* მოლოდინში,
მეც ვფხიზლობ და
მეც ვიძინებ.
და მივია, ვით თოქალთო
ქაცვი შლილი.
მოსვლის დღიდან მე ერთ ვარსკვლავს
შევციცინებ,
მას ჩემს გარდა აღარ ხედავს
კაცისშვილი.

2005

* მოიარები - (ბერძ.) ბედისწერის ღმერთქალები.

* * *

ვარსკვლავების ცულები კი,
სივრცეებმა კვლავ ალესეს.

ზღვა –

ღრუბლების მიაქვთ
ქორებს.

ელვა არა,

ცად არესი,*

საომრად ეტლს მიაქროლებს.

1969

* არესი (ბერძ.) ომის ღმერთი.

კოლხური ზარი

აკადემიკოს ომარ ხუხუას

ღამე, ვით შავი ნაგაზი,

სანამ ღრუბლების

ძონძებში,

ვარსკვლავთა ლეკვებს დაყრიდა,

გაიღო ცის ცხრავე კარი.

და მთვარის თეთრი

ტაძრიდან, –

მოისმა „კოლხური ზარი“.

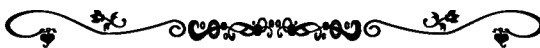
2002

რომანოზი და ელიოზი

ვით იქნება, მცხეთასთან,
ორი ათასწლეულის
წინათ,
მტკვრის და არაგვის
წყალი არ დაელით:
ქართველის პირველ ქრისტიანთ –
რომანოზს და
ელიოზს.

1973

მედვას და კირკვს

სამი ათასწლეულის
მერეც,
მთები კოლხური,
ივნისსა და კვირკვეს.*
ფეხზე მღვარი ელიან:
აიეტს და პელიასს,
მედვას დას კირკვს.

1979

* კვირკვე (მგვრ.) ივლისი.

თაკარა

ლოცულობდა ზღვისკარად
და ღამეებს უთევდა..
ღმერთმა ლოცვა აკმარა
კოლხს,
რადგან ის უნთებდა
სანთელს,
მზის ღმერთს თაკარას.

1987

* * *

მზის ძახილი სადღაც ისმის
და ედება ფერი ღილის
ცას –

მთიების სამოთხეს.

ზღვას უჭირავს სელი კბილით,
მაღე უნდა აღმოხდეს.

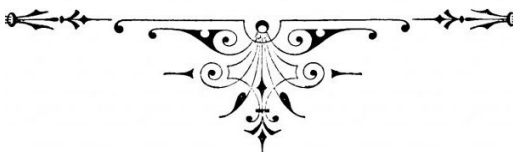
1997

* * *

რა ვქნა,
ცივა და მაინც,
ველარ მოვხურავ კარებს.
ობოლსა და სწყლად
მზირაღს,
ყინვით ძვლებდამზრალ მოვარეს,
ველარ ღავტოვებ გარეთ.

1967

ჯაჯა

ხობის პირას წუხს ლერწამი,
მას სიმღერის ეინი
ტანჯავს.

ცვივა მანანა და ნამი,
როგორც ნახორი
და ნამჯა.

აღარ ტოვებს კოლხეთს წამით,
დასტრიალებს –
თავზე ჯაჯა.*

1973

* ჯაჯა (კოლხ.) მიწათმოქმედების ღმერთი.

* * *

მიწისაგან შორს...
და მზესთან ახლოს,
ვითარც ოცნება,
ერთ პატარა
ვარსკვლავზე ვსახლობ.

2006

არ, ამრა, ანუა

შორეული წარსული,
სადაც კოლხთა ხმა ისმის,
ჰოი,

რა საამოა,
და სინათლე თან დააქვს:
არ-ს,¹

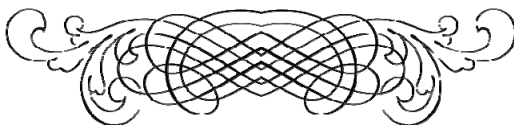
ამრას² და ანუას.³

1971

¹ არ – მზე (ნ. მარი. ჯ. ლომაშვილი)

² ამრა (აფხაზ.) – მზე.

³ ანუა – მზის დვთაება კოლხურ პანთეონში.

აიეტი

არგონავტთა მზაკვრობა,
სიზმრადაც რომ
გენახა,
მათ მზეს ციდან მოხევედი
შენ, –
ღვთისწორო ხელმწიფეკ,
კორინთოს და კოლხეთის.

1965

ტაოხური და ხუნძური

ჩაჩან – აბორიგენი,
პონტოს ზღვიდან აყარეს
ტანჯვითა და წვალებით...
და ამიტომ მალხური,
ტაოსური,¹ ხუნძური,
კოლხურ კილო-კავებით,
არის მთლად დახუნძლული.

1972

¹ ტაოხები – უძველესი კოლხური ტომი.

**„კოლხური ფსალმუნები“ –
სახადია**

უპირველესად სული – ქართული,
პოეტს – ესაა,

რაც გაბადია;

მერე ლექსები რგული ედემად, –
შენი „კოლხური ფსალმუნები“ –

სახადია,

მოდგმიდან – მოდგმას სიყვარულად
გადაედება...

2001

ანდალუზიაში

ფედერიკო გარსიას –

პოეზიის დიდ კოცონს,
ისევ ისე ვუსხედვართ,
სადღაც ანდალუზიას.

და...

ბოშები გვასმევენ –

სიყვარულს,

ვით ზუზიას.*

1987

* ზუზია – გესლი სწრაფად მომაკვდინებელი (საბა).

* * *

ხელს ახლებ და...

იქცევიან ოქროდ ქეები.

აგორებ და...

მოდის შაში,

აღარ იცი შენ იაქე.

შენ რად გინდა მოკვდავთ

ქება,

რადგან თვითონ ღმერთი გაქებს.

2006

ბიჭია ანაბურელი

ასეა: წელი წელს მისდევს,
როგორც ანურმადს
ურემი,
ყოფნა არაა იოლი,
იერის ჭალაში რომ მღერის,
თქვენ არ გეგონოთ
იორი,
ბიჭია ანაბურელი.

1987

ოდისი

აღზევანის მტვრიან გზაზე,
მოსატანად ქვა-მარილის,
ერთი მიდის და

სხვა მოდის.

და ყვავილობს ცისკარივით –
სამფლობელო მზის და

ოდის.*

1969

* ოდი – მეგრულთა (ოდიშეილთა) წარმართული ღვთაება.

* * *

სიცოცხლით და სიხარულით
ბაღი ხვდება დილა –
სისხამს.

ემატება კვირტებს ძალა.
კარგი ხე ტკბილ ნაყოფს ისხამს,
ცუდი ხე კი –
შხამ-სამსალას.

1989

მტკვარ-არაქსის კერამიკა

დავიწყების მტერით დაფარულ –
ათასეულ მღვრიე წელთა

სიშორიდან,

რა ახლო ჩანს მტკვარ-არაქსის
კერამიკა,

ნოსირის¹ და პონტოს პირა
ფიჩორიდან.²

1964

^{1,2} – ნოსირის ბორცვი (ნაწისქვილარი). ფიჩორი – (II ათასწლეული).

* * *

„იყიდება ყველაფერი...“
გაზეთებიდან.

უცხოთაგან ნაყიდია,
ჩვენი მთა და
ჩვენი ბარი,
არაუინ ჩანს ხმის გამცემი.
თუმც მსობლიურ
ცას ჰკიდია,
მთვარე, როგორც დედოზარი.

2003

* * *

თოვლის სითეთრით ადიდებული,
მოჩანს,

არც მოჩანს ზამთრის
ნაპირი.

აფერუმ,

ჩემო, ამ მოთმინებას,
რომ ელოდება კართან აპრილი –
მიწიდან იის ამოთენებას.

1989

ყველა ცაში მეგულვის

როგორც ერთი,

სრულებით,

ყველა ცაში მეგულვის,

ვინც მზე ღმერთად იწამა.

გარდაცვლილთა სულებით –

მჭიდროდ დასახლებული

ცა, იგივე მიწაა.

1982

ღამაზი მქონდა ბავშვობა

სუფთა,

უმანკო,

უბიწო,

დილის ცვარივით ნაშობი,

ჩიტის გულივით მფეთქავე:

ღამაზი ჰქონდა –

ბავშვობა,

დავრჩენილვიყავ ნეტავ – იქ.

1964

* * *

გაცვეთილა ცა,

და მთვარე –

მუხლზე დაუკერებიათ.

სძინავს ღამეს მზით გაღეშილს.

ვარსკვლავები წინაპართა

დამარხული –

ქვევრებია

და სავსეა „ატენურით“,

„კახურით“

და „ოჯალეშით“.

1969

* * *

ის პოეტი ჯობია,
შენისთანა კიდევ ორს
და ამიტომ ის სახელობს –
მუზათ მთაზე –
ჰელიკონს,
შენ ერინთან* –
კითერონს.

1987

* ერინი (ბერძ.) შურისძიების ღმერთქალი.

არკადი

ხეთაზე და მიდიაზე
და ქასქებზე¹ უფრო ახლო,
ის პირველი ნაკადია,
სად პელაზგთა² სამოსახლო,
ეკუთნოდა –
არკადიას.³

1965

¹ ქასქები – კოლხთა შორეული წინაპრები..

² პელაზგები – ღაზ-ჭან-კოლხთა ახალი წინაპრები.

³ არკადია (ბერძ.) არკადიის მითიური მეფე ზევსისა და კოლისტრის ვაჟი.

* * *

გვჭირს სიბერე და სიკვდილი
და გვცოვა წლების ბეწვები,
(ალბათ კარგად ვერ

ვუმკურნეთ)

რა დღეს და რა ხვალ

ვეწვევით,

არარაობის უკუნეთს.

1985

10 000 – „კოლხური ფსალმუნი“

ათას ხიფათ გამოვლილი,
მკერდდამწვარი სამუმებით.
უკვდავების ცისფერ ნაპირს –
დღეს მიაღვა დიდი გემი –
დახუნძლული „ფსალმუნებით“,
გშურდეთ პოეტებო ჩემი!

2006

მზის მამალი

სულთმობრძავს მთიები კვლავ
თავზე ეხვევა,
მოხუცი მთვარე კი ახლოს
არ იკარებს,
და ფეხაკრეფით გადიან ბინდები.
აღმოსავლეთით იყივლებს
ცისკარი
და მზის მამალი ცას შეაფრინდა.

1972

ორნი ტროლეიბუსი

გამოხედვა უწყინარი,
თითქოს უფლის მადლი მოსავს,
მაგრამ უცებ:

ციცქნა გოგოს
ახევს მიივებს.

მეორე კი მის გვერდით მსხდომ
მანდილოსანს –
ლაპარაკით აფეხმძიმებს.

1979

ხეთას, ურთას და თორსას

ლეგენდებს მშობიარებენ

მთები –

დამდგარნი ორსულად –

ურთას,¹

ხეთას² და თორსას.³

ელიან „მერეთმოსულას“ –

წარღვნის მეორედ მოსვლას.

1967

^{1,2,3} – სოფლები ხობის რაიონში.

* * *

ყოფნა-არყოფნა ტყუპისცალია
და...

სულ ერთად ივლიან,
მადლობა ვუთხრათ გამჩენს.
რომ ღამე,
არა,
სიკვდილია,
მარადიულ ძილს,
თანდათან რომ გვაჩვენებს.

1995

* * *

იორის და ალაზნის
ხეივლიანი ჭალები,
სადაც წნორის ფესვები
ფეშიშველები მღერიან.
თვალბედითებს¹ თვალები,
აღბათ შურით ევსებათ,
რადგან ასჯერ სჯობია
სხვათა ღამაზ პრერიას.²

1983

¹ თვალბედითი – ავთვალი.

² პრერია (ფრანგ.) ჩრდ. ამერიკის ზომიერი კლიმატური სარტყლის ვრცელი ველი.

როცა დილა დაიბადა

*„არ გამაგონით დაფა-ზურნის პანგი
ველური,
ხემს თბილისში ვარ, დაუკართ
ტკბილ ქართველური.“
აღიო მირცხულავა (მაშაშვილი).*

წინათ არა, აი, ახლა,
როცა დილა დაიბადა
და კრწანისის მხრიდან უცებ,
დაფა-ზურნის ხმებმა
მზრები აიყარა:
გააჟრუოლა ნარიყალას,
სიონს, მტკკეპარს და სეიდ-აბადს.

მკვდართა სულები

ცალ-ლაცკე ყველა, ნავით სტიქსეზე,¹
გადაიყვანა რადგან ქარონმა,²
ცაში ექნებათ ალბათ შეკრება.
აი, ამიტომ მზის ჩასვლის ჟამს,
მკვდართა
სულები,
მარმარილოს შავ ლოდებიდან
აირეკლება.

1987

¹ სტიქსე – მიწისქვეშეთის მდინარე.

² ქარონი – მიცვალებულთა სულების გადამყვანი მენავე.

ღამურები

ღამის ფრთებით დაფრენენ...

ჯანდს და ჯოჯოს

ხედნიან,

მერე ელოდებიან –

მზის თვალების ამომთხრელს.

ღამეურებმა იციან:

მიწა ჯოჯოხეთია,

და ცა არის სამოთხე.

ისევ კოლხეთი

„პელაზგებს¹ თითქოს მთელი მსოფლიო
ჰქონდათ დაპყრობილი.“

პლუტარქე

ღმერთმა მოდგმა კოლხური –

ცოდვილ დედამიწაზე

ნაპერწკებად გაყარა,

თავის გუდა-ნაბადით.

კოლხეთია სამყაროს –

ოგვაჯე² – ოდაბადე³

1966

¹ პელაზგები – უძველესი კოლხური (პროტოქართული)
ტომი..

² ოგვაჯე (მეგრ.) საბუდარი.

³ ოდაბადე (მეგრ.) დაბადების ადგილი.

ტიციანო

დენდი იყო და...

მიტომ ათას რეგენს შებმია,
იცოდა რომ სიკეთე არ იქნება
მონდან.

განა მართლა მიხაკი იყო
მკერდს რომ ებნია,
არა, პოეზიის სისხლი –
გულ-მკერდიდან ჟონავდა.

1963

ეგრება და ქსოვრისი

ვით ინგირთან,¹ იდიგნასთან,²
იყო დაბა-ქალაქები:

ეგრება და ქსოვრისი.

(სანამ მათ ვიპოვიდე!)

მსურს იცოდეთ: რომ იქ იყო

პელაზგთა³

საცხოვრისი,

ბერძნები კი ათასი წლის მერე,

რბევად მოვიდნენ!!!

1963

¹ ინგირი (მეგრ.) ენგურის უძველესი დახელწოდება (ენგური ნიშნავს წმინდა ადგილს).

² იდიგნასი – ტიგროსის უძველესი სახელი.

³ პელაზგები – კოლხთა (ქართველთა) შორეული წინაპრები

აიეტის კოლხეთი და...

ისე, ვითარც სულთამობრძავს,
ეჰ, ვინ იცის,
მერამდენე ღამეს ვუთვე –
კოლხთა წარსულს უსამანოს
და ამბოკარს:
რომ მანახა თუნდაც სიზმრად,
ერთი წუთით,
აიეტის კოლხეთი და...
მერე მომკლა.

1962

ურთა

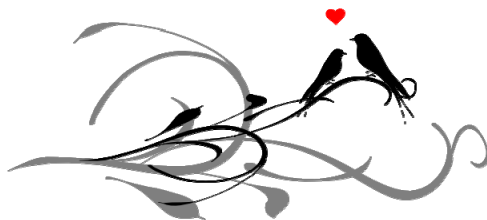
აქ,

პონტოს სანაპიროზე –
უცხოვრიათ კოლს წარმართებს
და ურთის მთაზე,

ხეთასთან,
სადაც ჩვენ ავიავდმართეთ.
თურმე ჩვენ,

მომხდურთ ერთ-ასად,
მეტი ვარამი და დავმართეთ.

1972

რექა

პროფ. ამირან არაბულს

დაეგლო გუდამყარი –
გოდერძი ჩოსხელის
დედობილს,
ჩოხში კი დარდებს ეხავსათ...
და... ბერსაჭირის ფერდობი,
შიშით კვლავ გადმოყურებდა
იმ „ცოდვიანსა“ რექასა.*

1976

* რექა – მდინარე ხევსურეთში.

პარხალი

ქართული არა,
თურქული,
მთვარე დანათის ახალი,
(მტრებმა ო, როგორ დასაჯეს)
მაინც რწმენად დგას პარხალი,*
ურჯულთაგან ათასჯერ
ნაოსარ –
ნაპარტახალი.

1991

* პარხალი – ქართული ტაძარი თურქეთში.

* * *

არ ივიწყებს ქართველის ცა,
სანთლად უნთებს მურიცხებს
მათ,

ვინც ქართულ მიწაზე,
ქრისტეს რწმენა ასხურეს:
ნინო კაბადოკიელს
და ცამეც კოლხ –
„ასურელს.“

1978

* * *

ვით პირველი მოსახლე,
ლეგენედიდან მოსული,
პონტოს სანაპიროზე
ფეიცულობდი ოდოს* მზეს,
და წარმართი ღოცვებში
ვათენებ-ვაღამებდი.
ისტორიის კიბე კი –
ბაბილონის გოდოლზე,
მე მივადგი ათასჯერ,
მაგრამ ვეღარ ავედი.

2001

* ოდო – (ოდი) კოლხური ჰანთეონის ღვთაება.

ნოეს კიდობანი

ერთს კი არა,
ორ წარღვნას

ბედად გადარჩენილი,
შვიდიათასწლეულის მერეც ველი
ღვთის რისხვას,

მერეს და წყაღდილობას.
და ვით ნოე მეც ვაგებ:
„კოლხური ფსალმუნების“ –
დიდ, მითიურ კიდობანს.

2006

ტალღა

შორ წარსულიდან გამორიყული,
რომ დევს შავი ზღვის სანაპიროზე,
ის ყუთი არის პანდორესი,*

შიგ იმედია.

ფოთს რომ მოადგა ათარსეულ ჟამთა
ქროლაში,

ტალღა კი არა,

თითქოს იგი არის მედეა,

გამოხველი მონაზვნის შავ ანაფორაში.

1964

* პანდორე – ყველასგან დასახუკრებულს ნიშნავს ქართულად. გადატანითი მნიშვნელობით კი უბედურებითი მომტანს.

პროფ. გიორგი ჯელიძეს

ვით წარსტაცა ამირანმა ცეცხლი
უფალს,

და შენც ასე: დავიწყებას

წაჰგვარე –

აიეტის მითიური კოლხეთი და...

სამყაროს მზის –

ოქროს ტახტზე დააბრძანე.

2001

1989

განთიადი რომ იხილოს,
აღარ უშვებს გველი
მთვარეს.

წუხს ბარი და მთა-აყრილი,
და... უამი ღვას
მეტად მწარე,
წინწანაქარ არაყივით.

1989

ზღვამ ქარიშხალი მოილოგინა

ამოცვივდნენ და უცებ ტალღები
მუხლზე დაეცნენ,

ვით წარმართები

და წამსვე შეწყდა მათი ბოგინი.

მერე როდესაც წაიტირეს

სივრცე მნათებმა,

ზღვამ ქარიშხალი მოილოგინა.

2001

* * *

სიმყუდროვიდან აღმოსავლეთის,
მზეს აღარ უჩანს მზერა –
მწითური,
აღბათ დაღლილი თავს აფარებს
ღამის მტილოვანს.
თავს კვლავ მაწონებს ვარსკვლავებით –
ცა მოჩითული
ზღვა ქარშხლებით მოქსოვილი
ღურჯი ტილოა.

2004

მზე

ოქროს ცეცხლით ფრთებგაშლილი
აღმოსავლიდან –

დასავლით

და მადრიბიდან – მაშრიყით,
მზე,

ცას სიყვარულს ასწავლის,
რადგან არს მისი აშიკი.*

1969

* აშიკი – მოტრფიალე.

ორი კოლხი „კაბადოკიელი“

მთვარის მახვილით და
მზის ფარით,
ათასწლეულებია საქართველოს
იფარავს:
(მიუხედავად სიობლის),
ორი კოლხი „კაბადოკიელი“.
წმინდა ნინო და
წმინდა გიორგი.

2005

* * *

ღრუბლების ფერად დარბაზებს –
ამშვენებს ელვათა

რიკული,

რომლებიც სიცოცხლეს მატებენ.

ცაზე –

ამერიკის დროშაა

მიკრული –

ვარსკვლავების ოქროს ჭიკარტებით.

1969

ენგურ-ფაზისი-ხობოსი

ეკუთვნოდნენ ერთ ქვეყანას,
იყვნენ ერთი სამშობლოსი:

კილხა-კოლხეთი და

მანა,¹

ვით იდიგნა² – ბურანუნი,³

ენგურ-ფაზისი-ხობოსი.

1968

¹ მანას – სამეფო.

² იდიგნა – ტიგროსის უძველესი სახელწოდება.

³ ბურანუნი – ეფფრატის ძველი სახელი. იდიგნა – დელა (ბერძ.) დელა მდინარე. ბერუნენი – (ბერძ.) მამა მდინარე.

* * *

მირბის სპილო და...

მისდევს სიკვდილი...

ეკრანებიდან გემახსოვრებათ

სპილოს ღრიალი:

– „პოტიკი“* ყოფილაო

ცხოვრება!

2001

* პოტიკი (მეგრ.) – არაფერი.

მთვარე ღრუბლიან ცაზე

არც მარკა,

არც მისამართი...

(მოდის ღრუბელი ზვავევით).

ცას,

მთვარე ხელში უჭირავს,

როგორც სასწრაფო ბარათი,

უფლისგან გამოგზავნილი.

1998

✠

კორიბანტები

ფარაონებს –

მიწის ღმერთებს,
ცრემლს და ტირილს მატებენ
და სამყაროს კვლავ აოცებს,
რომ კირბეზზე¹ წერენ
ლოცვებს,
კოლხი კორიბანტები.²

2002

¹ კირიბი (მეგრ.) – კრავი, კირბეზი – კრავის ტყავზე
ნაწერი წიგნები.

² კორბანტები – „კოლხთაგანი არიან“, სტრაბონი.

* * *

მწუხრისას,
სამოსშემოძარცვული
ქარი შუკებში გაიქილიკებს,
მერე აღვის ხეს თავზე ევლება.
მცირე ბორცვზე კი
ციცქნა ბილიკი,
სასაფლაოსკენ მიიცრემლება.

1979

ჰენიოხებს და ზიტრიდებს

უმდეროდა „ნანას“ პონტო

ჰენიოხებს¹ და

ზიტრიდებს,²

სისხლით, ხორციით ერთიანებს –

კოლხებსა³ და

მოსინიკებს⁴ –

რჯულად იაფტიანებს.⁵

1968

^{1,1} ჰენიოხები, ზიტრიდები – კოლხური
(პროტოქართველური) ტომები.

^{3,4,5} – ბერძნები კოლხებსა და მოსინიკებს, ნოეს
შვილის – იაფეტის შთამომავლად მიიხნევენ.

* * *

ცეცხლის მფრქვეველ მზეებს და
მძვინვარ ათასწლეულებს

უქცევიათ ცა ტუტად...
უამისგან გამოსრული
მთვარე.

სადღაც რომ ბუტავს –
ის სულია კოლხური.

1970

* * *

ახლა მედგა ახსოვს არავის:

ელადას და

არც ანატოლიას.

(უიმედობა, ეჰ, კოლხებმა

დიდხანს ითმინეს.)

და,

მეჩვენება, რომ მოფრინდა

ფაზისს თოლია,

მედგაა და....

სიყვარულს და ღალატს

ქვითინებს.

1968

* * *

ჯეკეს დამბა ვერ აკავებს,
სობისწყალი დუღს
და ბორგავს...
და კანკალებს სოფელი.
ციცქნა ღრუბლის თეთრი ფთილა
ცაზე მოჰგავს –
ნოეს თეთრ მტრედს –
შოთრ წარღვნიდან მოფრენილს.

1974

* * *

ინგირთან¹ და იდიგნასთან² –
ოქროს მთები იდგა უხვად,
მაინც მგლების ჰქონდათ მადა:
თობალს,³
თუბალს,⁴
კოლხას,⁵
კულხას⁶ –
იმათ, ვინც აქ დარჩა ადამს.

1968

¹ ინგირი (მეგრ.) ენგური – წმინდა ადგილი.

² იდიგნა – ტივროსის ძველი სახელი.

^{3,4,5,6} – უძველესი კოლხური ტომები.

იშხანო

ათასწლეულებში გახვეული
ჩვენი,
მაგრამ „სხვის კერაზე“
მითვლემელი –
სილამაზე და ქარიშხალი –
იშხანი.

1967

* * *

შარშან კი არა,
გაჩენილი წუხელის ღამით,
დალოდავს თმაზე სიბერის
მატლი
და სადღაც ჩუმად მიჰყავს
ჩემი საწყალი სული.
წვიმის ნაწნავებჩამოშლილი
დღე მისდევს მარტის,
სახეზე ელვის
აჩნია წყლული.

1960

სახული

აჰა,

სახული:

აწ მომავალში –

წარსულის მწარე მოგონებად

გადანახული.

1979

* * *

*„ღამასხულ არს ენაი ქართული დღემდე,
მეორედ მოსვლისა, მესიის საწამებლად...“*

იოანე ზოსიმე

ბევრი ათასწლეულის –

გარს ავლია მესერი,

შიგ ხმა ისმის კოლხური,

ცალპასავით¹ მძვინვარე.

და ჩვენ ვიცით –

ვინც არის.

გაიღვიძებს „ეს ერი!“

„დღესამომდე მძინარე.“

1966

¹ ცალპა (ცალფა) მეგრ. ცალგასავლენიანი ზღვა – შავი ზღვა. იგივე პელესპონტი, ექსინის პონტი.

ფარსმან ქველის ქველობა

ერთი კი არა,
თითქოს ორი ათასწლეული
გავიდა,
რაც რომ ესმა სამყაროს
ხელმწიფის –
ფარსმან ქველის* ქველობა.
თვით სიკვდილიც კი
ბუზებს ვერ აუფრენს,
მარადისობის უღმობელობას.

1988

* ფარსმან ქველი – ქართლის მეფე (მეორე საუკუნე)

* * *

ადამის მოდგმა –
დღიდან გაჩენის,
იხდის სიცოცხლეს,
როგორც ბეგარას
რადგანაც მასში მეტია კოლო.*
აქ, მოხულთათვის,
არ-რა არის გაუგებარი,
თვითონ სიკვდილსაც გაიგებს ბოლოს.

2004

* კოლო – მწარე (მეგრ.).

* * *

შარაბ ხოჭოლაყას

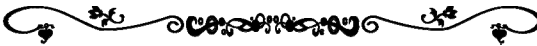
ყოფნა,

არყოფნა ჰკიდა ფუნჯზე.
ათასში ერთი თუ გაუძღვებს
ფიქრებს ამაზრზენს.
რას იქმნ...

ასეა წესი გამჩენის.
მხატვრის სული კი ფერად რჩება
ძველ მუშამბაზე,
იყო,

არ იყო...
არვინ იცის სხვა
დანარჩენი.

1992

* * *

სულ სხვა სიტბო,
სინათლე,
ახლავს მზეს ჩვენებური...
და ჩემს „კოლხურ ფსალმუნებს“
მჭვირვალ ნისლად ებურვის –
ტკბილი მოგონებები
მეგრულ ლარჭა-ყუბრების.*

1966

* ყუბრები (მეგრ.) – შუაკერა.

* * *

უთაბოლოა ჟამი ბებერი,
მიტომ დღეები სასიკვდილოდ
მარადის გვღვევენ...
თუმც მზე გვესახვის ამქვეყნიურ
ყოფნის სიმბოლოდ.
და.... ყოვლის მუსრავ დროს ადრიან
ცხრათავა დღეებს,
მაგრამ ცდებიან,
დროს არა აქვს თავი და ბოლო.

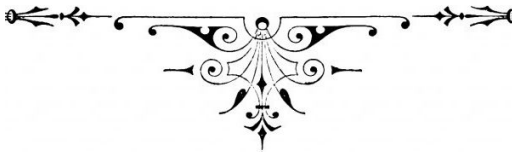
1989

* * *

იმედის ყოელის დაცამელწავი,
სულის შემძვრელი და
შემზარავი,
არის მომენტი, როცა ცა და მიწა
ერთდება.
მაგრამ ამქვეყნად იცის არავინ,
ზოგჯერ თუ რატომ,
ღუმანს ღმერთები.

1986

კოლხეთი XXXIV-XXXII სს.

ფიხუნია¹ ფიხუნიობს...

სავლაკი² კი კვლავ სავლაკობს...

კოლხეთი არ იცვლის იერს:

ეს აგიჟებს:

პლინიუსს და

დიოდორე სიცილიელს.

1972

¹ ფიხუნია – კოლხეთის, აიეტის წინარე მეფე (დაახლ. XXXIV ს.).

² სავლაკი – აიეტის შთამომავალი, კოლხეთის მეფე (დაახლ. XXXII ს.) რამზეს მეფის თანამედროვე.

წარსულში სძინავს

გუშინწინ არა

გუშინ მოსულნი,
გადავიწყების შურით ფარავენ,
კოლხეთში მოსულ –

წარღვნამდელ წვიმას,
ჩემს ზღაპრულ კოლხეთს
უსამანო წარსულში სძინავს,
რომ გააღვიძოს არა ჩანს არავინ.

1961

პარტიები

(ხუმრობით)

პროფ. ზურაბ ლიპარტიას

„მრეწველებს“ და „დემოკრატებს“,
„მემარჯვენეთ“,

„მემარცხენეთ“,

ამ პარტიას...

იმ პარტიას...

ვით იტყოდა წინაპარი:

„ვახვარ მუთუმ ლიპარტია.“*

2001

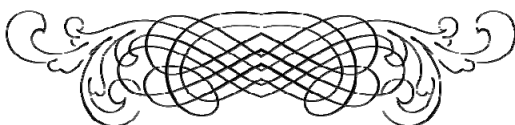
* ვერ უშველის ვერავეითარი ლიპარტია – (მეგრ.).

კოლხების და ლაზების

რაც დრო გადის საქართველო!
უფრო მელამაზები,
რადგან ძარღვში
სისხლი გიდულს –
ჩემი დიდი წინაპრების:
კოლხების და
ლაზების.

1973

კოლხელიც და ტროელიც

„ტროელები და კოლხები
ერთი ორიენტაციის ხალხია.“
ჰეროდოტე.

ბერძნები სისხლს აწვიმებენ,
გულებად კლდე უდევთ სალი,
მუდამ რისხვის მთოველი.
მათ დამხობად შუბს ლესავენ:
კოლხელიც და
ტროელიც.

1969

* * *

ცის ლოცვით სავსე ტაძარს,
ღვთით ძლიერს,

განა უძღურს,
უნთია ვარსკვლავთ კვარი.
ღღეს –

მზეს აწოვებს ძუძუს,
ღამეს –
ბოჩოლა მთვარე.

1980

* * *

არავითარი ინდო-ჩინეთი!!!

არ აურიოთ ოქროში ქვიშა,

სინამდვილე ზღვას ზეცაში

აჰყვა:

– ქვეყნად პირველი –

კოლხეთი იშვა

და პონტო დიდხანს

ურწევდა აკვანს.

1966

საღღაც ყამარის ხმა ისმის

აი,

აქედან – იქამდე,

კვლავ დიდი დაგვრჩა მანძილი,

საღღაც ყამარის ხმა ისმის:

მეზაურობაც გველის ხანგრძლივი.

„ადე, ამირან!

რას გძინავს?

ცხენს დაუყარე დანძილი.“

* * *

(ესკიზი)

თენდება ისე უხმაუროდ,
 ისე უბრალოდ,
 მზე ამოდის თუ...
შენ ხარ უფალო.

2004

* * *

კოლხეთი კელავ ზღვას გაჰყურებს:
ელოდება მეფის ასულს...
ზღვა დელავს და თანაც
ფიცხობს,
ეტყობა რომ დარდს იქარვებს.
ერთი ტალღა მედვად ვცან...
რომ არ ვიცნო,
სახეზე ნისლს აიფარებს.

1969

ეპინა კოლხეთს

მითებში და ლეგენდებში

ეპინა კოლხეთს!

და ისე ფრთხილად!

ისე ფრთხილად!

(მის ფეხთაქვეშ თითქოს ნაღმი ძევს!)

შევახე ფიქრი და...

გავადვიძე! –

ათასწლეულის ხუთის...

ათის...

და ოცის შემდეგ.

2006

* * *

(ესკიზი)

სისხამ დილიდან –
მზე სვა ყლუპ-ყლუპად
დღემ და მწუხრისამ
თან გადაყვა
და დაიღუპა.

1997

კოლხთა წარსულს შეუვლი

მიწაზე ვერ ეტევი,
ვითარცა მთვარეული,
ქარიშხლების ეტლებით;
მიღმა ათასწლეულის,
კოლხთა წარსულს
შეუვლი, –
დაქანცული ხეტებით
და მძვინვარ ზღვად
ქცეული.

* * *

ცის მაღალი აივნიდან,
ხეიხა-ხეიხა ვარსკვლავები,
გადამომდგარან,
ვით ცირები.
მთვარე, როგორც მესიაკონი,*
ღამის მიღმა იცქირება.

1986

* მესიაკონი (მეგრ.) გულთმისანი.

* * *

ის,
აღბათ მოდგმაა არესის,
კვნესა და გოდება არ ესმის
ხალხის...
და ცრემლ-ხისსლის
გუბე ღვას...
ის მაინც ვეღარ გრძნობს
უკეთ თავს.
და სიკვდილს,
სიკვილზე უკვეთავს!!!

2002

კაენის და აბელის

ათასწლეულების მერეც,
ცუდი სუნი რომ უდის
ძმობას, –

მტრობით გადაბელილს:
არიმანის¹ და ორმუზდის,²
კაენის და
აბელის.

1989

¹ არიმანი (ბერძ.) სპარსულ რელიგიაში ბოროტების ღვთაება.

² ორმუზდი – კეთილი ღვთაება.

* * *

წინაპართა სულეხო!
ცოცხლები, ვით იქნებით,
ათასჯერ გასრესილი
ველურ საუკუნეთა
ლოდებით და ჩლიქებით.

1993

* * *

(ესკიზი)

ვარსკვლავებით დაწერილი
სივრცე.

მთვარის აფრიანი,
ღამის კედელს მიკრობია.

მზის ცალთვალას რომ

აბრიალებს ცა –
თითქოს და ციკლოპია.

1969

* * *

მოქათქათე და სავსე გულ-მკერდით
მთვარე ვენერას მოჰგავს

მილოსელს.

ზღვის აკვანი კი ქარით ნარწყავი,
სავსეა ძილით სანაპიროსი.

და ვარსკვლავებით ცა –

დაწერილი,

უჭირავს ღამეს, ვით პაპირუსი.*

1997

* პაპირუსი (ბერძ.) მცენარის ღეროებისგან
დამზადებული საწერი მასალა, რომელსაც ხმარობდნენ
ეგვიპტელები და სხვა ძველი ხალხები (მათ შორის
ქართველებიც).

* * *

სულ სხვა იყო სიემაწვილის

სიჩუმე და

სიმარტივე.

და სიზმრებმა ჯვარზე მაცვეს.

დღეებმა კი ხელი მტაცეს:

ბავშვობაში არ დამტოვეს.

1982

აიეტის და ფარტაზის

მოყვავილე „პონტოს ბოლოს“ –
ვხედავ კოლხეთსა და
ფაზისს.

ათასწლეულების მერეც –
ვარსკვლავივით ბრწყინავს
აზრი:

ბრძენი იოანე ლაზის,¹
დიდი პეტრე იბერიის² და
აიეტის³ და ფარტაზის.⁴

1967

¹ იოანე ლაზი – კოლხეთის (ფაზისის აკადემიის მოძღვარი)

² პეტრე იბერი – ქართლის სამეფოს ტახტის მემკვიდრე. უდიდესი ფილოსოფოსი და თეოლოგი.

^{3,4} – აიეტი, ფარტაზი – რიტორები (მჭერმეტყველები („ორი კოლხი“))

* * *

(ესკიზი)

სიმყუდროვით გადახურულ –
ცის შორეულ სასახლიდან
ვარსკვლავების ჩანს რიკული.
ღამე თითქოს ნალიაა,
კარზე მთვარის
ნალმიკრული.

1966

* * *

შაოსან და მტირალ ღრუბლებს,
დიდი მეოსნის თვალი ეძებს:
მთვარის სახეს –

სად მური ცხეს.

ღამე კი, ვით პალიმსესტზე.¹

ცაზე შლის... და

წერს მურიცხებს.²

1986

¹ პალიმსესტი (ბერძ.) – ეტრატ-ხელნაწერი, რომელზედაც ძველი ტექსტი გადაფხეკილია და ახალია დაწერილი.

² მურიცხები (მეგრ.) ვარსკვლავები.

ჭანის ციხე

სისხლისმდღერელი ომებით,
ბევრი ათასწლეული –
ამ მიწაზე აირწყა.
ჭანის ციხე დამზერდა –
კინისკურს და
ჭანისწყალს.

1986

* * *

ვით ჩვენი ყოფნა,
მიმწუხრისას,
დასავლით ჩაგა მზე გოდებად,
რომელიც მთელი დღე
ამაყად დაგვეურება.
და... ჩვენ მშიერი
სამარე გველოდება,
ჩვენი სიცოცხლით –
ელის დაპურაბას.

2007

* * *

მთვარე მოხრილ მახვილივით –
ჩამოდრუბულ ცას
გარჭვია.

მხრებს იბერტყავს ღამე სველი
და ანკესზე აგებს ელვის –
ვარსკვლავს, როგორც
ლაჭაჭიას.*

1974

* ლაჭაჭია (მეგრ.) მოლუსკი.

კალიგულა

ბევრის მომსწრე საქართველომ,
თავის გული საგულეში,
რა ქნას,
რომ ვერ დაიგულა,
რადგან ხედავს: თვის საშემოსში,
ბევრ უგულო –
კალიგულას.*

1969

* კალიგულა – გაიუს თელიუს (ცეზარი, რომის ტირანი იმპერატორი (ახ. წ. 12-4)).

წალენჯიხა

ტარიელ დადიანი,
აზნაურმა გვაჯავამ,
იმდენი აჯახირა

და იმდენი აჯავრა,
სანამ ხელთ არ ჩაიგდო
ობუჯი¹ და ჯადირა.²

1999

^{1,2} – სოფლებია წალენჯიხის რაიონში.

ამური*

ოდოდან ასე ჩვევია ამურს:
დაუკითხავად მოვა და
წავა.

და აღარ იცდის.
დღეს,

შენ, მას ენდე
რა იქნება ათი წლის შემდეგ,
არავინ იცის.

1987

* ამური – სიყვარულის ღმერთი, რომაულ მითოლოგიაში.

* * *

შავიგულა და შავითმოსილი –
სარკმელთან მიმჯდარია

ავსული,

ჩემს სურათს ავლებს

შავ არშიას.

თუმცა ყოფნა ჯერ აღარ წასულა,

არყოფნაც ჯერ კიდევ

გზაშია.

1998

ქალაქი კოლხა – 5100

ჰყვავის ბაღი ედემის
და სამოთხეს ამშვენებს...
არ ჩანს მწყურვალ –
მშიერი,
ტიგროსსა და ევფრატს შუა,
ქალაქ კოლხას აშენებს
ან-მარეს* ნაშიერი.

2002

* ან-მარე (ცის კაცი) კოლხეთ-ქიმეთის (ეგვიპტე)
ხელმწიფე 5185-5120).

ბედისწერა

სამოთხისკენ მიმავალი
არაჩანს –
არც გზა და არც ხიდი.
ჭიშკარს მოსდგომია მზე-გოდებად.
 არ აღგუ,
 გარეთ არ გახვიდე,
კართან სიკვდილი გელოდება.

1968

* * *

ლეგენდებით გადახურულ –
შოთრეული წარსულიდან,
(როცა ღამის კარს მოვხურავ)
ვისმენ კირკეს¹ და მედეას,
ჩუმ ლაპარაკს –
ბველ კოლხურად.²

1966

¹ კირკე – კოლხეთის მეფის აიეტის და, მედეას მამიდა (ძვ. წ. აღ. XIV ს.).

² კოლხურ ენაზე – „კოლხიდი დიალექტი“, (აპოლონის როდოსელი ძვ. წ. აღ. XIII ს.) არგონავტიკა“. გვ. 175.

სამეგრელო – 1993

სუთჯერ მოგიკლეს სამეგრელო,
შენ „შენებმა“
და ახლა უხდიან პანაშვიდებს.
აწ არაფერი გეშველება.
ერთი,
სიკვდილი თუ დაგამშვიდებს.

1993

* * *

შემოდგომა,
ვარსკვლავების ყვითელ
ხეივანს,
მიჰყვება მთვარე მარტოდ-მარტო,
კვლავ არხეინად!

1962

ანაკლია და ყულევი

ზღვისკარად ლოცვად დამდგარან –
ანაკლია და ყულევი.
ნაპირს ასკდება ბლავილით
ზვირთთა ჯოგები ულევი.
ქალწულ მოვარეს ცის სარკეში,
შიშველი მკერდი მოუჩანს.
ცას ვარსკვლავების წყლულები
ვერ იქნა,
ველარ მოურჩა.

1965

რაა სიცოცხლე?!

დარღს გვიმსუბუქებს ქვეყნად
არყოფნის,
ჩვენი ძვირფასი მკვდრების
ხსენება,
მერე მოფრენა სიზმრად ფენიქსის.
რაა სიცოცხლე?!

ჩიტის,
ტოტზე ჩამოსვენება,
მერე ფრთის გაშლა –
უსამანო ცაში ფრენისთვის.

1974

* * *

მზის ჩაუქრობელ კელაპტრით,
მდგარს უფლის
საკურთხეველთან,
აწ ვერაფერი შეგცვლის
რწმენის საღ კლდეზე –
მიჯაჭკეულს,
მონათლულს წყლით
და ცეცხლით.

1984

ჰინჯილა

პატარძალივით, ირმის ყელა
მიმზერს ჭინჭილა,
არავინ მამხნევს,
რომ თვალები მისკენ
მიჭირავს.

1974

* * *

დაბლა ჩამოდის სევდა
დრუბლების,
ცისკენ მიიწევს
ზღვათა მორევი.
და ვერ უსინჯავს ვერაინ გემოს –
(ცალ-ცალკე არა,
ერთად ორივეს.)
სამყაროს ჩვენსას –
ზემოს და ქვემოს.

1986

* * *

მზის შთამომავალს,
პოეტს ცისიერს,
მიწისთვის აღარ გაგიმეტებენ,
უკვდავყოფელნი კვლავ
ღმერთ-კაცების:
მოფრინდებიან ანგელოზები
და მეცხრე ცაში გაგიტაცებენ.

1998

ც ა დ ა ზღვა

ზვირთებს თოკები ახრჩობს
ქარების,
გრძელსა და მოკლეს
ვერ ანსხვავებენ,
ეჭახებიან კლდეებსა და თავს
იმრგვალებენ.

ც ა –

სასაფლაოა ვარსკვლავების,

ზღვა –

გრივალების.

1966

პოეზიის ჩირაღდანო

სიმღერაა სიცოცხლის საწყისი და
სასრული,
უსიმღეროდ ცხოვრება –
ადარ ღირს ჩირადაც.
და შენ,
დიდო პოეტო!
უფლის ნებას ასრულებ:
ქართულ ცისკენ ეწევი –
პოეზიის ჩირაღდანს.

2003

* * *

ეს მიწაა, –

ცოდვით საესე,

სხვაგან არსად აღარ ისმის,

არც კენესა და

არც გმინვა.

სიყვარულით ანთებული ღმერთს

ცის სული,

მიწიერი სიძულვილის განსაგმირად,

ვარსკვლავების –

მშვილდ-ისრად აქვს

მოზიდული.

1982

* * *

დილა მოელის და...
მზე არა ჩანს,
ღამის ლოგინში აღარ იშლის
აღბათ კოტრიალს.
ვარსკვლავები კი არ აყონებენ:
დამშეულები, ვით ყვაე-ყორნები,
ცაზე მიჯაჭვულ მოსუც მთვარეს
ღვიძლს უკორტნიან.

1995

* * *

ქოსიდან ამოსული –
ათას ქარში ნარწევია
ხმა და სიტყვა –
აქაური.
კოლხეთის ცა ნაწერია
მურიცხებით* –
არქაულით.

1970

* მურიცცი (მეგრ.) ვარსკვლავი.

* * *

აქვე,
ქართლის შუაგულში,
სიახლოვის ქვიტირის,
ვიღაც ღვას და....
წარსულში,
ჩვენი ფესვების ამომთხრელს
წყველის....
და თან მისტირის:
მოყვავილე ედემ-ბაღს...
დაკარგულ სამოთხეს.

1974

* * *

გადაუფრენენ კოლხეთს ღრუბლები –
მედვას ღალატს

ჩამომტირებენ,
და სხვა არაფერს არ აშავებენ.
ცა გადაიქცა მათთვის მიწურად...
ოცდაცამეტი საუკუნ დღეს
მიიწურა,
რაც რომ აცვია პონტოს შავები.

1964

✠

იალუს მინდვრები

წავალ...

მაგრამ მე ვიცი,

ისევ შენ მომინდები.

თქმასაც ვეღარ მოვასწრებ:

წამსვე გამაცოცხლებენ

მე იალუს „მინდვრები“,*

ვითარცა აცოცხლებდა მეფესა და

ფარაონს.

1963

* იალუს მინდვრები (ეგვიპტე) – სამოთხე.

* * *

იცოცხლა მან წელი ამდენი,
ისე, რომ ჯანს ჰქონდა
სიმრთელე.
და... მოკდა ამა და ამ წელს,
– ვიღაცა მოხუცი
ქვისმთლელი,
შენ ღოდზე ღამაზად დააწერს.

2007

* * *

ვითარც კოლხეთი მდგარო ზღვისკარად,
დიდო პოეტო,

კაცო საწყალო!

დიდის მზესავით, როგორ იზრდები.

შენც ვით ილიას,

აწმყო არ გწყალობს,

მწამს მომავალში გაიხიზნები.

2006

ბუნიობა¹

იქით მოხანს ნათელი,
აქ კი უფრო ბინდია.
ვითარც ადრე, დღეები –
დამეებთან ბუნიობს.
მე კი ამქვეყნიდან
მივალ
შურუბუმუოდ.²

2007

¹ ბუნიობა – მარიოტა (დღე და ღამის გასწორება მარტსა და სექტემბერში) მზის მოქცევა.

² შურუბუმუოდ (მეგრ.) უნმოდ, უსიტყვოდ.

თეთრი თაგვები

ღამეები კი მარადიულ

ძილს კვლავ გვაჩვენებენ,
ჩქარობენ ჩვენთვის წესის აგებას.

სამარის კარი მოგვეღის ღია.
და ეს ღღეები – თეთრი თაგვები,
სიცოცხლეს ჩვენსას ღრნიან
და ღრნიან...

2005

ვერაჰინ შეაჩერებს...

სადღაც მარადისობის „პოლიუდზე“¹
წვეულებს,

სულ ბრმა საუკუნეებს
და ყრუ ათასწლეულებს,
ვითარც თოვლის ქვეყნიდან,
გრგვინვად დაძირულ გლეტჩერებს,²
შენს გზას –

დიდო მგოსანო,
ვერაჰინ შეაჩერებს.

1986

¹ პოლიუმი (ლათ.) – ამადლებული ადგილი.

² გლეტჩერი (გერმ.) – ყინულის მასა.

* * *

ვით მოწყალების ღამაში დები,
ისე მოჩანან

ეს მთა და ბეჭი.

ივსება შემოდგომა მნახველებით:
ხეებს სჭირთ ჭლეჭი

და ყვითელ ფოთლებს
ახველებენ.

1967

არწიზი

მომესმის მისი ღვთაებრივი ფრთების
ფათქუნი,

ღვიძლის საკორტნად მოდის
არწივი,

იცის ციურმა,

რომ მის ღოდინში,

ოქროდნაქსოვი ღამეები რომ მითევია.

და, ჰა, „კოლხური ფსალმუნებიც“,

ვით შესაწირი,

საკურთხეველსა მისსა ზედა

მომირთმევია.

1976

* * *

ქარის გაბურძენილი თმებით,
ზღვა ნაპირთან
მოჰგავს შეშლილს:
ცდილობს ლოდი ქვიშად დაფქვას.
და მწუხრი,
ცის „ოგვაჯეში“¹
დადებს მოვარეს,
როგორც მარქვალს.²

1967

¹ ოგვაჯე (მეგრ.) – საბუდარი.

² მარქვალი (მეგრ.) – კვერცხი.

სარჩევი

შესავალი.....5

*** (ჩამოიარა ქარმა ზღვისკარად).....25

ღამე კოლხეთში26

ხეთაცა და დარჩელიც.....27

რთველი კახეთში.....28

საქართველო – 1992-1993.....29

ორმოცზე მეტი წელიწადია.....30

ადამის ძეო.....31

რატომ?!.....32

*** (ცამ მთვარის მაღლა აზიდა).....33

ტრიადა.....34

*** (ცად მიდის წლები სინათლის).....35

*** („ხვალემ იზრუნოს ხვალის“.....36

მწუხრის ღიტანია37

კოლხთა ქვეყანა.....38

დაღამება.....39

*** (აქ არყოფნის ფიქრით დაზრალი)...40

კახეთი – 1992-199341

*** (ელვად მედინა წამი).....42

*** (ვეფიცხებით მზის ბუხარს).....43

*** (შავი ღურბლების ყაბალახებით).....44

გაზაფხული.....	45
ქართული მიწა.....	46
*** (ჩაისეირნეს წვიმის ეტლებით).....	47
ვაჟა.....	48
გათენება.....	49
ისევ კოლხეთში.....	50
*** (ცის ლაჟვარს რომ მოეფარა).....	51
*** (ვითარცა წინათ).....	52
სული.....	53
შენი ლექსები.....	54
*** (ღამეები კი არა).....	55
ტატაში.....	56
ვით ანას და იოკიმეს.....	57
*** (წარსულიდან კვლავ მოისმის).....	58
*** (მწუხრმა ფრთები გაშალა).....	59
დღევანდელი საქართველო.....	60
ვით ანტეოსი.....	61
აღუჩა შავი ზღვის პირას.....	62
არ ჩანს ბაბილონი.....	63
*** (ვითარცა ადრე სოფელი).....	64
ხურიტებს და ელამელებს.....	65
*** (ღამით სავსე ცის ჭურჭელი).....	66
*** (შორით გველამაზება).....	67

ჩემ წინაპარ იბერებს.....	68
*** (რადგან ხატებად მოხველ).....	69
სიონში.....	70
რადგან მოხველ.....	71
მთვარე გვხურავს სხვანურ ქუდად.....	72
*** (ცვივა სიცოცხლის მარცვლები).....	73
*** (სადღაც დუმილში).....	74
*** (თვალ-მარგალიტით არის	75
ნეპტუნი.....	76
*** (გადუდექ საუკუნეებს).....	77
*** (მიწაა ჩვენი მარადისი თავშესაფარი).78	
*** (იმ მარადიულ სოფელში).....	79
ჰეკატეს თეთრი ტაძარი.....	80
*** (ქვეყანა კოლხეთ-ქიმეთის).....	81
*** (დღისა და ღამის გრთების ფათქუნით).....	82
*** (მთვარე, ვით მეუდაბნოე).....	83
ოსები.....	84
*** (ცის ლაჟვარდში დავფრინავთ).....	85
ჯიმაჩაფილი.....	86
*** (ლოცვებით ამაღლებული).....	87
*** (მოიარების მოლოდინში).....	88
*** (ვარსკვალების ცოლები).....	89

კოლხური ზარი.....	90
რომანოზი და ელიოზი.....	91
ქრისტეს კვართი.....	92
მედეას და კირკეს.....	93
თაკარა.....	94
*** (მზის ძახილი სადღაც ისმის).....	95
*** (რა ვქნა...)	96
ჯაჯა.....	97
*** (მიწისგან შორს).....	98
არ, ამრა, ანუა	99
აიეტი	100
ტაოხური და ხუნძური.....	101
„კოხური ფსალმუნები“ – სახადია.....	102
ანდალუზიაში.....	103
*** (ხელს ახლებ და...)	104
ბიჭია ანაგურელი.....	105
ოდიში	106
ცისარტყელა.....	107
*** (სიცოცხლით და სიხარულით).....	108
მტკვარ-არაქსის კერამიკა	109
სამება.....	110
*** (უცხოთაგან ნაყიდია).....	111
*** (თოვლის სითეთრით აღიდებუელი)...	112

ყველა ცაში მეგულვის.....	113
ღამაზი ბავშვობა მქონდა.....	114
*** (გაცვეთილი ცა).....	115
*** (ის პოეტი ჯობია).....	116
არკადი.....	117
*** (გეჭირს სიბერე და სიკვდილი).....	118
10 000 – „კოლხური ფსალმუნი“.....	119
მზის მამალი.....	120
ორნი ტროლეიბუსში.....	121
ქვაკაცა.....	122
ხეთას, ურთის და თორსას.....	123
*** (ყოფნა არ ყოფნა ტყუპისცალია).....	124
*** (იორის და ალაზნის).....	125
როცა დილა დაიბადა.....	126
მკედართა სულეები.....	127
ღამურები.....	128
ისევ კოლხეთში.....	129
ტიციანნი.....	130
ეგრება და ქსოვრისი.....	131
აიეტის კოლხეთის და... ..	132
ურთა.....	133
რექა.....	134
პარხალი.....	135

*** (არ ივიწყებს ქართულის ცა).....	136
*** (ვით პირველი მოსახლე).....	137
ნოეს კიდობანი.....	138
ტალღა.....	139
*** (პრო. გიზო ჭელიძეს).....	140
1989.....	141
ზღვამ ქარიშხალი მოილოგინა.....	142
კოლხური ფიალა – 5000.....	143
*** (სიმყუდროვიდან აღმოსავლეთის)....	144
მზე.....	145
ორი კოლხი „კაბადოკიელი“.....	146
*** (სიყვარულია ქვეყნად ყოველი).....	147
*** (ღრუბლების ფერად დარბაზებს).....	148
ენგურ-ვაზისი-ხობოსი.....	149
*** (მირბის სპილოდა...).....	150
მთვარე ღრუბლიან ცაზე.....	151
კორიბანტები.....	152
*** (მწუხრისას).....	153
ჰენიოტებს და ზიტრიდებს.....	154
*** (ჩვენ ყოველ დღით).....	155
*** (ცეცხლის მფრქვეველ მზეებს და...).....	156
*** (ახლა მედია ახსოვს არავის).....	157
*** (ჯეკეს დამბა ვერ აკავებს).....	158

*** (ინგიროთან და იდინგნასთან).....	159
იმხარი.....	160
*** (აღმოსავლეთით მიწკმუტუნებს).....	161
*** (ხოხბის ღაპრი დილას ყიდის).....	162
*** (შარშან კი არა).....	163
ხახული.....	164
*** (ბევრი ათასწლეული).....	165
*** (უხასრულობა...).....	166
ფარსმან ქველის ქველობა.....	167
*** (ადამიანის მოღვა).....	168
*** (ყოფნა, არყოფნა ჰკიდია ფუნჯზე)..	169
*** (სულ სხვა სიტბო, სინათლე).....	170
*** (უთავბოლოა ჟამი ბებერი).....	171
*** (ო, ამ დამემ კაკაჩიამ).....	172
*** (იმედის ყოვლის დაცამლეწავი).....	173
კოლხეთი XXXIV-XXXII სს.....	174
წარსულში სძინავს.....	175
პარტიები.....	176
კოლხების და ღაზების.....	177
კოლხელიც და ტროელიც.....	178
*** (ცის ღოცვით სავსე ტაძარს).....	179
*** (არავითარი ინდო-ჩინეთი).....	180
სადღაც ყამარის ხმა ისმის.....	181

მზე არ ჩნს.....	182
*** (ესკიზი).....	183
*** (კოლხეთი კვლავ ზღვას გაჰყურებს)....	184
მარულია	185
ეძინა კოლხეთს.....	186
*** (ესკიზი).....	187
კოლხთა წარსულს შეუვლი	188
*** (ცის მაღალი აივნიდან).....	189
*** (ის...).....	190
კაენის და აბელის.....	191
*** (წინაპართა სებელო!).....	192
რომაელთა თეთრი აფრები.....	193
*** (ვარსკვლავებით დაწერილი)	194
*** (მოქათქათე და სავსე გულმკერდით).....	195
*** (სულ სხვა იყო სიყმაწვილის).....	196
აიეტის და ფარტაზის	197
*** (სიმყუდროვიდან გადახურულ)	198
*** (შაოსან და მტირალ ღრუბლებს)....	199
ჭინის ციხე.....	200
ევანგელე, ეპისტოლე.....	201
*** (ვით ჩვენი ყოფნა).....	202
*** (მთვარე მოხრილ მახვილივით).....	203
*** (ისევ ყვავილობს ბალი ედემის).....	204

კალიგულა.....	205
წალენჯიხა.....	206
ამური.....	207
*** (შავეგუა, შავითმოსილი).....	208
ქალაქი კოლხა – 5100.....	209
ბედისწერა.....	210
ევგენიოსი და თემისტოსი.....	211
ტირის ევა.....	212
*** (შენთან...).....	213
*** (ლეგენდებით გადახურულ).....	214
*** (სასაფლაოსკენ მიმავალი).....	215
სამეგრელო – 1993.....	216
*** (შემოდგომა).....	217
ანაკლია და ყულევი.....	218
რაა სიცოცხლე.....	219
*** (მზის ჩაუქრობელ კელაპტრით).....	220
ჭინჭილა.....	221
*** (დაბლა ჩამოდის სევდა ღრუბლების).....	222
*** (მზის შთამომავალს, პოეტს ცისიერს).....	223
ცა და ზღვა.....	224
პოეზიის ჩირაღდანი.....	225

*** (ეს მიწაა, ცოდვით სავსე).....	226
*** (დილა მოელის და...).....	227
*** (მერე ალბათ...).....	228
*** (ქაოსიდან ამოსული).....	229
*** (აქვეა...).....	230
*** (გადაუფრენენ კოლხეთს ღრუბლები).....	231
იალუს მინდვრები.....	232
*** (იცოცხლა მან წელი იმდენი).....	233
*** (ვითარც კოლხეთი).....	234
ბენიობა.....	235
თეთრი თაგვები.....	236
ვერავინ შეაჩერებს.....	237
*** (ვით მოწყალების ღამაზი დები).....	238
არწივი.....	239
*** (ქარის გაბურძვნილი თმებით).....	240

2020.08.01

"საერთაშორისო მკვლევარების" 100-გვერდის
პროგრამის, საქართველოს მკვლევარების, საქართველოს
საერთაშორისო მკვლევარების, საქართველოს მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
"საერთაშორისო მკვლევარების"
საერთაშორისო მკვლევარების, 3-6 კლასის მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების, 2020 წლის სექტემბერში
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
საერთაშორისო მკვლევარების, 100-გვერდის
პროგრამის მკვლევარების პროგრამის
საერთაშორისო მკვლევარების.

საერთაშორისო მკვლევარების
2020.08.01

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 70

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 70

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ნათია გიუთაშვილი

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ლილე დოღბაია

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ვახტანგ ბახჩიყილაძე

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. შოთაბრძოლვის ქუჩა №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com